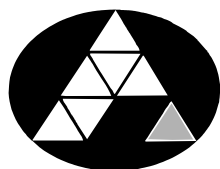

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Mari Kekkonen
Sirpa Leppiniemi

SOSIONOMIEN (AMK) KOKEMUKSET LUOVIEN MENETELMIEN
KÄYTETTÄVYYDESTÄ TYÖELÄMÄSSÄ

Opinnäytetyö
Joulukuu 2011

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2011
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
p. (013) 260 600

Tekijät
Mari Kekkonen, Sirpa Leppiniemi

Nimeke
SOSIONOMIEN (AMK) KOKEMUKSET LUOVIEN MENETELMIEN
KÄYTETTÄVYYDESTÄ TYÖELÄMÄSSÄ
Toimeksiantaja
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa luovien menetelmien opetus on osa sosionomin tutkintoon johtavaa koulutusta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten opiskeluaikana saatu valmius käyttää luovia menetelmiä konkretisoituu työelämässä. Tavoitteena oli saada haastateltavia monipuolisesti sosiaalialan työn eri alueilta.

Tutkimus oli tyypiltään laadullinen ja se toteutettiin teemahaastattelun avulla. Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla kuutta sosionomia, jotka olivat valmistuneet Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta vuosina 1998–2011. Haastateltavat olivat työskennelleet eri työtehtävissä: perhetyössä, vammaistyössä, mielenterveyskuntoutujien parissa, päiväkodissa, kunnallisessa sosiaalitoimessa, järjestö- ja projektityössä sekä nuorten parissa. Haastattelut tehtiin syyskuun 2011 aikana. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Tulokset osoittivat, että luovien menetelmien käyttöön työelämässä vaikuttaa opetus ja opiskeluaikana syntynyt kokemus. Tämän lisäksi työnkuvalla sekä henkilökohtaisella kiinnostuksella menetelmiä kohtaan on merkitystä. Kun menetelmistä on saanut käytännön kokemusta opiskeluaikana esimerkiksi harjoitteluissa, tämä alentaa kynnystä käyttää menetelmää työelämässä.

Jatkotutkimuksen avulla voitaisiin kerätä tietoa, kuinka moni sosionomi käyttää menetelmää työelämässä.

Kieli
suomi

48
Liitteet 4
Liitesivumäärä 4

Asiasanat
luovat menetelmät, sosionomi, sosiaalipedagogiikka

NORTH KARELIA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS
December 2011
Degree Programme in Social Services
Tikkariinne 9
FIN 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358 (0)13 260 600

Authors

Mari Kekkonen, Sirpa Leppiniemi

Title

HOW THE BACHELORS OF SOCIAL SERVICES EXPERIENCES THE
APPLICABILITY OF CREATIVE METHODS IN THE WORKING LIFE

Commissioned by

North Karelia University of Applied Sciences

Abstract

The creative methods are part of Bachelors of Social Services studies in North Karelia University of Applied Sciences. The aim of our thesis was to find out how the preparedness to use creative methods (for instance music, drama and arts) is realized in the working life. The goal was to find participants from many different areas of social services.

The present study is a qualitative study and the data for the thesis was collected by interviewing six Bachelors of Social Services. They had graduated from the North Karelia University of Applied Sciences during the years 1998-2011. The interviewees had worked in different occupations such as in family work, social welfare of the disabled, mental health work, kindergartens, municipal social services, organization and project work and youth work. The type of the interview was a thematic interview. The interviews were done during September 2011. The data was analyzed thematically.

According to the results, applicable the creative methods in working life are affected by education in North Karelia University of Applied Sciences and one's own experiences during studying. Job description and personal interests towards creative methods are also meaningful. When using the methods, for example, into practical training, it lowers the threshold in working life to use the method.

A possible follow-up study would be to conduct a study to find out how much the creative methods are used by Bachelors of Social Services in the working life.

Language
Finnish

Pages 48
Appendices 4
Pages of Appendices 4

Keywords

Qualitative study, Bachelor of Social Services, creative methods, social service

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	SOSIAALIALAN KOULUTUS	7
3	SOSIAALIALAN KOULUTUS POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULUSSA	7
3.1	Sosionomi (AMK).....	8
3.2	Luovien menetelmien opetus osana sosionomi (AMK)- tutkintoa	9
4	LUOVAT MENETELMÄT	12
4.1	Sosiokulttuurinen innostaminen.....	13
4.2	Luovat menetelmät osana asiakastyötä	14
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	17
5.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävä	18
5.2	Tutkimuksen tiedonantajat	18
5.3	Tutkimuslupa	19
5.4	Aikaisemmat tutkimukset	19
5.5	Tutkimuksen eteneminen	20
5.6	Aineiston keruu	21
5.7	Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi	23
5.8	Aineistolähtöinen analyysi	24
5.9	Teemoittelu	25
6	TULOKSET	26
6.1	Luovien menetelmien opetuksen merkitys	27
6.1.1	Henkilökohtainen kokemus käytettävyydestä.....	27
6.1.2	Omien kokemusten läpikäynti	29
6.1.3	Erilaisen työtavan omaksuminen	29
6.2	Työelämän vaikutus menetelmien käyttöön.....	30
6.2.1	Työnkuvan merkitys	30
6.2.2	Työyhteisön tuki	31
6.3	Henkilökohtainen kiinnostus menetelmiä kohtaan	32
6.3.1	Myönteisten tunnekokemusten vaikutus menetelmän käyttöön	32
6.3.2	Kielteisten tunnekokemusten vaikutus menetelmän käyttöön	33
6.3.3	Motivoituminen luovien menetelmien käyttöön	34
6.4	Kehittämissideoita opetuksen laadun parantamiseksi	35
7	POHDINTA.....	36
7.1	Johtopäätökset	36
7.2	Menetelmän arviointi	40
7.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	41
7.4	Jatkotutkimusideat	45
	LÄHTEET	47

LIITTEET

- Liite 1 Toimeksiantosopimus
- Liite 2 Teemahaastattelurunko
- Liite 3 Saatekirje
- Liite 4 Haastattelulupa

1 JOHDANTO

Meissä jokaisessa on luovuutta. Se on kanava, joka virtaa ihmisessä vapaana tarjoten mahdollisuuden ilmaista itseä moninaisemmin. Arjessa kommunikaatio suurilta osin keskittyy puhumiseen eli kielelliseen sekä kirjalliseen ilmaisuun. Vuorovaikutus sekä vuorovaikutussuhteet ovat herkkiä häiriintymään, ja niiden korjaaminen ei suurien esteiden edessä välttämättä onnistu pelkästään puhumalla. Täten pitää löytää toisenlaisia menetelmiä, joiden avulla voidaan tarjota tukea kommunikaatiota. Sosiaalialalla on tärkeää, että työntekijällä on erilaisia keinoja asiakkaiden kohtaamiseksi sekä luottamuksellisen vuorovaikutuksen synnyttämiseksi. Luovat menetelmät, joita tässä työssä tarkastellaan antavat ihmisille tavan olla vuorovaikutuksissa toisiinsa vaihtamatta sanaakaan keskenään. Tanssi, draama, kuvallinen ilmaisu ja musiikki mahdollistavat uusia tapoja tuoda omia tunteitaan, ajatuksiaan ja sanomaansa esille.

Tutkimuksen aiheeksi valittiin luovien menetelmien käyttö, koska olemme kiinnostuneita luovasta toiminnasta. Halusimme tutkia sellaista aihetta, joka tuntui luontevalta, ja mistä ei ole aikaisemmin tehty opinnäytetyötä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmassa. Pitkän mietiskelyn tuloksena päädyttiin tutkimaan luovien menetelmien käyttöä ammattikorkeakoulussamme. Luovat menetelmät ovat osa sosionomin koulutuksen aikana saamaa identiteettiä. Koulutuksen aikana menetelmien käyttöön kannustetaan paljon, joten on kiinnostavaa tietää, kuinka menetelmiä käytetään vielä koulutuksen jälkeen vai käytetäänkö niitä työelämässä? Haastattelimme kuutta vuosina 1998–2011 valmistunutta sosionomia. Tänä aikana opetussuunnitelmat ja opetus ovat kehittyneet huomattavasti. Opetettavat asiat pysyvät keskeisiltä teemoiltaan samoina, mutta opetuksessa käytettävät menetelmät ovat kehittyneet.

Opinnäytetyön viitekehyksessä esitellään sosiaalialan koulutusta yleisesti ja sitä, millaista se on Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa. Esittelemme sosionomin tutkinonimikkeen sekä luovien menetelmien opetusta oppilaitoksessa. Tämän jälkeen kerromme tutkimuksen toteutuksesta: tiedonantajista eli haastateltavista, käytetyistä menetelmistä, aineiston hankinnasta, analysoinnista ja johtopäätöksistä. Esittelemme tulokset ja niihin kytketyn teoriaperustan. Pohdimme myös tutkimuksen eettisyyttä, luotettavuutta ja arvioimme käytettyä menetelmää. Lopuksi esittelemme jatkotutkimusideat.

2 SOSIAALIALAN KOULUTUS

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen historia pohjautuu alan ammatillisen koulutuksen kehittymiseen. 1980-luvulla alan opistoasteiseen koulutukseen kuuluivat kehitysvammaistenohjaajan, sosiaaliohjaajan, sosiaalikasvattajan ja diakonin tutkinnot. Vuosina 1996–1998 nämä tutkinnot, diakonin tutkintoa lukuun ottamatta, yhdistettiin sosiaalialan ohjaajan tutkinnoksi. Kun laki ammattikorkeakouluopinnoista astui voimaan vuonna 1995, sosiaali- ja terveysala muodosti ammattikorkeakoulutuksessa yhden koulutusalan, joka on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 13–14.)

Ammattikorkeakoulun koulutusohjelmista sosiaalialalle valmistuvien tutkintonimikkeet ovat vuodesta 1999 lukien olleet sosionomi (AMK), geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK). Sosionomi (AMK) – tutkinnon laajuus on ollut vuodesta 2006 lähtien 210 opintopistettä ja sen kesto on 3,5 vuotta. Pohjakoulutuksena on lukion oppimäärä, ylioppilastutkinto tai vähintään opistotasoinen sosiaali- ja terveysalan koulutus tai toisen asteen tutkinto. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 13–14.)

Asetuksessa ammattikorkeakouluopinnoista perusopintojen tavoitteeksi on määritelty laaja-alaisen yleiskuvan antaminen opiskelijalle asianomaisen tehtäväalueen asemasta ja merkityksestä yhteiskunnassa sekä työelämässä, ja kansainvälisesti perehdyttää opiskelija asianomaisen tehtäväalueen yleisiin teoreettisiin perusteisiin ja viestintään. (A 352/2003.)

3 SOSIAALIALAN KOULUTUS POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta järjestetään nuorten ja aikuiskoulutuksena. Tutkintojen tavoitteet ovat molemmissa samat. Aikuiskoulutuksen toteutuksessa opiskelu pyritään mahdollistamaan työn ohessa. Opiskelijoille laaditaan opintojen henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), jossa huomioidaan aiemmat opinnot ja

työkokemus suhteessa opetussuunnitelmaan. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2011b.)

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu toimii Joensuun kaupungin ylläpitämänä liikelaitoksena. Vuonna 2009 ammattikorkeakoulun kaikki toiminnot keskitettiin viiteen monialaiseen keskukseseen, jotka ovat Biotalouden keskus, Liiketalouden ja tekniikan keskus, Luovien alojen keskus, Muotoilun ja kansainvälisen kaupan keskus ja Sosiaali- ja terveystalouden keskus. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2011a.) Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystalouden keskuksessa opetusta tarjotaan neljässä eri AMK-tutkintoon ja yhdessä ylempään AMK-tutkintoon johtavassa koulutusohjelmassa. Hoitotyön koulutusohjelmasta valmistutaan sairaanhoitajaksi, terveydenhoitajaksi, bioanalytiikan koulutusohjelmasta bioanalytikoksi ja fysioterapian koulutusohjelmasta fysioterapeutiksi. Sosiaalialan koulutusohjelmasta valmistutaan sosionomiksi. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2011a.)

Sosiaalialan koulutusohjelmassa opetetaan lähtökohtaisesti sosiaalipedagogiikkaa, mutta sen lisäksi kuvataidetta, musiikkia, tanssia ja draamaa käytetään opetuksen apuna ja sosiaalialan todellisuuden hahmottamisessa. Luovat menetelmät antavat toiminnallisuudellaan kokemuksia ja välineitä sosiaalialan työhön. Menetelmillä pyritään vahvistamaan itsetuntemusta, kykyä ratkaista ongelmia ja avata näkökulmia asiakkuuteen, asiakkaiden kanssa tehtävään työhön sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2010.)

3.1 Sosionomi (AMK)

Sosionomin (AMK) ydinosaaminen on määritelty yhtenäiseksi kaikissa ammattikorkeakouluissa, mutta suuntautumisvaihtoehdot ja erityisosaamisen painotukset vaihtelevat ammattikorkeakouluittain. Sosionomin (AMK) tutkinnon kompetenssit määriteltiin ammattikorkeakoulujen yhteistyönä vuonna 2006. Nämä uudistettiin vuonna 2010. Sosionomi (AMK)-tutkintoon liittyvät osaamiskompetenssit käsittävät sosiaalialan eettisen osaamisen, asiakastyön osaamisen, kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen, tutkimuksellisen kehittämisosaamisen sekä johtamisosaamisen. (Sosiaaliportti 2010.)

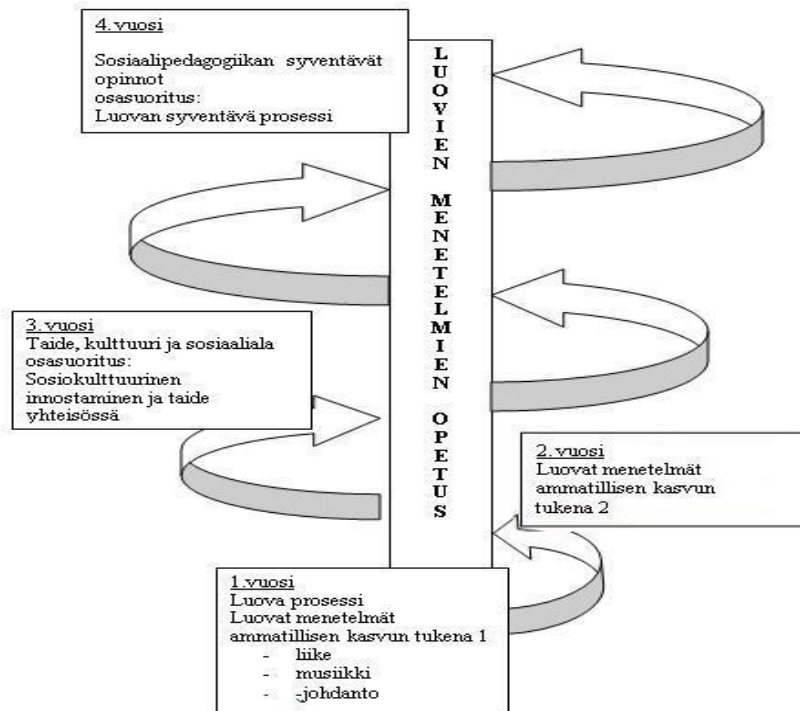
Sosionomikoulutuksen tavoitteena on ohjata ja luoda näkökulmia opiskelijan oman oppimisen ylläpitämiseen myös koulutuksen jälkeen sekä luoda kehykset sosionomin ammatillisen kasvun tueksi (Mäkinen ym. 2009, 25). Sosionomi (AMK)-tutkinnon suorittaneella on valmiudet toimia monenlaisissa sosiaalialan tehtävissä eri asiakasryhmien parissa sekä valmius sijoittua myös esimiestehtäviin sosiaalialan kentällä. Sosionomi (AMK) voi työskennellä niin vammais- ja kuntoutuspalveluissa, varhaiskasvatuksessa, nuoriso- ja perhetyössä kuin vanhustyössäkin. Sosionomin tutkinnon suorittaneella on mahdollisuus toteuttaa myös vaativaa asiakastyötä esimerkiksi lastensuojelussa tai päihde- ja mielenterveyshuollossa. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2011a.) Koulutuksen aikana opiskelija voi halutessaan suunnata ammatillista osaamistaan kiinnostuksensa mukaan tietyn asiakasryhmän kanssa tehtävään työhön. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2011b.)

Sosionomi (AMK)-koulutuksessa opiskelijalle luodaan valmiudet työskennellä sosiaalisen työn asiantuntijana muun muassa asiakastyön prosessissa. Opiskelija oppii hahmottamaan asiakastyön prosessin vaiheet, joita ovat tilannearvion tekeminen, tarpeiden kartoitus sekä käytettävissä olevien voimavarojen ja resurssien arviointi. Sellaiset sisällöt ovat koulutuksessa keskeisiä, jotka auttavat opiskelijaa analysoimaan yhteisöjen yhteiskunnallisten järjestelmien toimintaa, niiden mahdollisuuksia ja rajoituksia suhteessa yksilöllisiin tarpeisiin, rajoitteisiin sekä kulttuurisiin eroihin. (Ranne, Sankari, Rouhianen-Valo & Ruusunen 2005, 46.)

3.2 Luovien menetelmien opetus osana sosionomi (AMK)- tutkintoa

Luovien menetelmien opetus Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa etenee prosessimaisesti. Edellisenä opiskeluvuotena opittuja taitoja syvennetään ja sovelletaan seuraavina vuosina. Luovien menetelmien opetus perustuu ennen kaikkea kokemukselliseen oppimiseen, jolloin omalla kokemuksella, osallistumisella ja harjoittelulla on suuri merkitys oppimisen kannalta. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2003.) Sosiaalialan opiskelija voi löytää ilmaisullisista menetelmistä itselleen sopivia välineitä, joilla hän voi vahvistaa ammattitaitoaan. Menetelmät voivat toimia apuna esimerkiksi lasten parissa työskennellessä, jolloin lasta voi menetelmien avulla auttaa ilmaisemaan itseään hänelle turvalliselta tuntuvalla, luonteenomaisella tavalla. Tärkeää on, että opiskelija saa

tutustua menetelmiin kokemuksellisesti ennen niiden käyttämistä asiakastyössä. (Ranne ym. 2005, 59.)

Kuva 1. Luovien menetelmien opetusprosessin¹ kuvaus Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2003.)

Opintojen ensimmäisenä vuotena tutustutaan luoviin menetelmiin. Tällöin alkaa luova prosessi, jota luovat menetelmät ammatillisen kasvun lisäksi tukevat. Luovien menetelmien eri harjoitteisiin tutustutaan monipuolisesti, ja omaa kokemusta ja reflektiivisyyttä korostetaan. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2003.)

Ilmaisulliset menetelmät monipuolistavat sosionomin toiminnallisia työtapoja. Koulutuksensa aikana sosionomiopiskelijat saavat mahdollisuuden tutustua erilaisiin ilmaisukeinoihin, kuten kuvataiteeseen, musiikkiin, tanssiin, draamaan ja kirjallisuuteen. (Ranne ym. 2005, 43.) Koulutuksen haasteena on kuitenkin, miten kehittää näkemystä ilmaisutaitojen merkityksellisyydestä sosiaalipedagogisessa työssä. (Ranne ym. 2005, 60.)

¹ Luovien menetelmien opetusprosessi on muuttunut ja kehittynyt vuosien varrella. Kuva on karsittu ja muokattu versio siitä, joka esitetään oppitunneilla opettajajohtoisesti.

Toisena vuotena prosessi jatkuu, tällöin omaa kokemusta menetelmistä laajennetaan työmenetelmäksi opintoihin liittyvien harjoitteluiden kautta. Harjoitteluissa opiskelijan on mahdollista kokeilla harjoitteita ja luovien menetelmien ohjausta asiakkaiden kanssa oikeassa työympäristössä. Esimerkiksi yksilöasiakkaan ohjaamisessa sekä asiakastyön harjoittelussa on mahdollista soveltaa jo opittuja taitoja. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2003.)

Lähtökohtana sosiaalipedagogiselle työlle on näkemys siitä, että ihminen ja yhteiskunta ovat sidoksissa toisiinsa. Sosiaalipedagogisen sosiaalityön tietoperustana toimivat käytäytymistieteet ja niitä yhdistävä sosiaalipedagoginen sosiaalityön ammattiorientaatio, sosiologia, sosiaalipolitiikka sekä sosiaalipsykologia. Todellisuuden hahmottamisen tukena käytetään luovia, ilmaisullisia menetelmiä. Luovat menetelmät ovat sekä opetus sisältöjä että opetuksessa käytettäviä menetelmiä. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2011b.)

Kolmantena opiskeluvuotena opinnoissa korostuu yhteisöllisyys. Opintojakso on nimeltään Taide, kulttuuri ja sosiaaliala, jonka osasuorituksena on sosiokulttuurinen innostaminen ja taide yhteisöissä. Opiskelijat tekevät yhteistyötä eri yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa niin yhteisöprojektiharjoittelussa kuin myös yhteisötaideprojektissa. Oman kokemuksen merkitys on edelleen suuri, ja opiskelijoita ohjataan näkemään luovien menetelmien käyttö laajemmassa kontekstissa myös vaikuttamisen keinona. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2003.) Kun sosionomi (AMK) toteuttaa ilmaisullisia menetelmiä sosiaalipedagogisessa työssä, on hänen hyödyllistä sopivan tilaisuuden tullen toimia yhteistyössä taiteen ja kulttuurin ammattilaisten kanssa. Erilaisten esimerkkien rohkaisemana hän voi kuitenkin ottaa ilmaisullisia menetelmiä luontevaksi osaksi arkityöskentelyään. (Ranne ym. 2005, 60.)

Viimeisenä opiskeluvuotena aiemmat opinnot nivotaan yhteen luovan syventävässä prosessissa, jolloin opiskelijoille annetaan mahdollisuus kuvata luovien menetelmien keinoin osaamistaan sekä ammatillista kasvuaan. (Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2003).

4 LUOVAT MENETELMÄT

Toiminnallisiin työtapoihin eli luoviin menetelmiin kuuluvat erilaiset luovat aiheet, kuten musiikki, tanssi, kuvataide, elokuva, teatteri (sosiodraama² ja ³psykodraama), valokuvaus, kirjallisuus ja luova kirjoittaminen. Toiminnallisissa menetelmissä asiakas voi olla itse luomassa prosessissa käytettävää materiaalia tai käyttää valmista materiaalia ja tuotoksia. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarnio 2009, 157–160.) Kun toiminta on saanut sanallisen, kuvallisen tai draamallisen muodon, siitä voidaan keskustella ja synnyttää uusia tarinoita. Ilmaisullisilla menetelmillä onkin monenlaisia ulottuvuuksia sosiaalialan työssä ja kasvatuksessa. Ilmaisullisten menetelmien avulla on mahdollista kuvata kokemuksia, tutustua tunteisiin, rakentaa persoonallista identiteettiä ja yhteisöllisyyttä sekä tutkia elämän vaihtoehtoja. Ilmaisullinen prosessi tai oman luovuuden tuotos voi olla tekijäänsä voimaannuttava, itsetuntoa ja -tuntemusta lisäävä sekä vuorovaikutusta rikastava väline. (Ranne ym. 2005, 52.) Adams (2008) Mäkisen ym. mukaan määrittelee voimaantumisen yksilöiden, ryhmien tai yhteisöjen kyvyksi käyttää valtaa, kontrolloida olosuhteitaan ja saavuttaa omia päämääriään. (Mäkinen ym. 2009, 132.)

Kun luovia menetelmiä käyttää sosiaalipedagogisessa työssä, tulee toimintaa toteutettaessa pohtia, voiko menetelmien avulla opastaa asiakasta löytämään vastauksia kysymyksissä hänen identiteetistään, toiveistaan, tavoitteistaan ja tärkeistä asioista. Onko tarpeen ja onko mahdollista löytää tilaa niille kuville, jotka nousevat sisältäpäin? (Ranne ym. 2005, 63.)

Toiminnallisia eli luovia työtapoja on mahdollista käyttää monissa yhteyksissä. Sosiaalialalla niitä voidaan käyttää esimerkiksi perhetyössä, lastensuojelulaitoksissa, perhekuntoutuksessa, kouluissa ja erilaisten ryhmien parissa työskennellessä (Nieminen 1999, Mäkinen ym. 2009, 157–160 mukaan.) Sosionomit ovat käyttäneet esimerkiksi sanataidetta vanhusten muistelutyössä, kehitysvammaisten parissa draamatyöpajaa ja musiikkia nuorten parissa. (Nietosvuori 2008, Mäkinen ym. 2009, 157–160 mukaan.) Lasten parissa käytettyjä toiminnallisia menetelmiä ovat esimerkiksi leikki, tejpung, sukupuoli ja sadutus. Nuorten parissa käytetään seikkailu- ja retkitoimintaa, joita

² Sosiodraaman avulla tutkitaan erilaisia aiheita tai ryhmän sosiaalista tilannetta. (Virtuaali-AMK 2011.)

³ Psykodraamassa yksilön ihmissuhteissa muodostunutta kehityshistoriaa tutkitaan ryhmässä. Asiakasta rohkaistaan esittämään ongelmansa toiminnallisesti näyttelemisen avulla. (Suomen psykodraamayhdistys 2011.)

sosiaalipedagogiikassa kutsutaan elämys- ja seikkailupedagogiikaksi. Perhetyössä ja aikuisten kanssa tehtävässä työssä työntekijän oma luovuus määrittelee, millaisia menetelmiä on mahdollista käyttää, esimerkkinä sosiometria eli spektogrammi, joka on kuvitteellinen viiva. Tämän viivan avulla henkilöt voivat määritellä tuntemuksiaan, tunnetilojaan ja mielipiteitään suhteessa annettuihin määreisiin, joita voivat olla esimerkiksi ”hyvin paljon” ja ”hyvin vähän”. (Mäkinen ym. 2009, 157–160.)

Luovuuden merkitys sosionomin työssä onkin suuri, sillä se vahvistaa työntekijän uskallusta etsiä ja käyttää erilaisia työmenetelmiä. Nämä menetelmät puolestaan ovat omiaan lisäämään asiakkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. (Nietosvuori 2008, Mäkinen ym. 2009, 157–160 mukaan.)

4.1 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurinen innostaminen on arkipäiväinen sosiaalisen toiminnan, tiedostamisen ja muutoksen väline, jonka tavoitteena on luoda yhteisvastuulliset arvot tiedostava yhteiskunta. Oleellista on saada ihmiset osallistumaan ja sen kautta kehittämään sekä toteuttamaan itse luomaansa, saavutettavissa olevaa sosiaalista haavetta. Toiminta saa alkunsa oman arkipäivän eli oman kohtalon luomisesta. Kulttuuri on tietoisuuden heräämistä ja sitä kautta luo sitoutumista omaan arkeen. Innostaminen toimii sekä aatteena että sosiaalipedagogisena metodina, jossa kulttuuriset, sosiologiset ja kasvatukselliset ulottuvuudet sulautuvat toisiinsa. (Kurki 2002, 34.)

Innostaminen on moniulotteinen prosessi, jonka vaikutukset voivat yltää yksilötasolta aina yhteiskunnalliselle tasolle saakka. Tavoitteena on ihmisten tietoisuuden rakentaminen. Sosiokulttuurisen innostamisen prosessissa voidaan nähdä selkeät vaiheet, joita on kuvattu viideksi metodiseksi innostamisen askeleeksi. (Kurki 2000, 97.)

Ennen kuin päästään vaiheeseen, jossa ihmisiä voidaan opastaa, heidän on sitouduttava mukaan toimintaan. Heidän tulee tietää, minkälaisesta toiminnasta on kyse, mihin he sitoutuvat ja mitä osallisuus vaatii heiltä tai vuorostaan, mitä he saavat tai hyötyvät, jos he osallistuvat. Tieto lisää halukkuutta osallistua mukaan prosessiin, se hälventää pelkoja ja muutosvastarintaa. Ihmiset voivat nähdä muutoksen mahdollisuutena kohti parempaa huomista. (Kurki 2000, 97.)

Toisena askeleena on, että otetaan huomioon viitekehyksenä yhteiskunta, jossa liikutaan. Yhteiskunnat ja sen sisällä olevat yhteisöt ovat toisistaan tietyin tavoin poikkeavia. Yhteiskunnan ja yhteisöjen sääntöjen tunteminen mahdollistaa seuraavaan vaiheeseen siirtymisen. Kolmantena askeleena on kriittisyyden opettelu ja kriittisen näkökulman ottaminen. Opittuja totuuksia ja todellisuutta on pyrittävä tarkastelemaan kriittisesti. (Kurki 2000, 97.)

Neljännellä askeleella pyrkimyksenä on kohottaa ja vahvistaa ihmisten tietoisuuden tasoa: annetaan lisää tietoa, ohjataan heitä muistamaan opittuja asioita ja opiskelemaan lisää. Ihmiset organisoituvat, ylläpitävät organisaatioita, joita pyritään vahvistamaan. Viimeisellä eli viidennellä askeleella pyritään vaihtoehdoisen historian syntymiseen. Toiminta ja varsinkin sosiaalinen yhteistoiminta on tämän metodin ydin. Tavoitteena on tehdä sosiaalinen interventio, joka jää osaksi asiakkaiden arkea ja siten myös muuttaa heidän toimintaansa. He itse pyrkivät toiminnan avulla muuttamaan tulevaisuuttaan. (Kurki 2000, 97.)

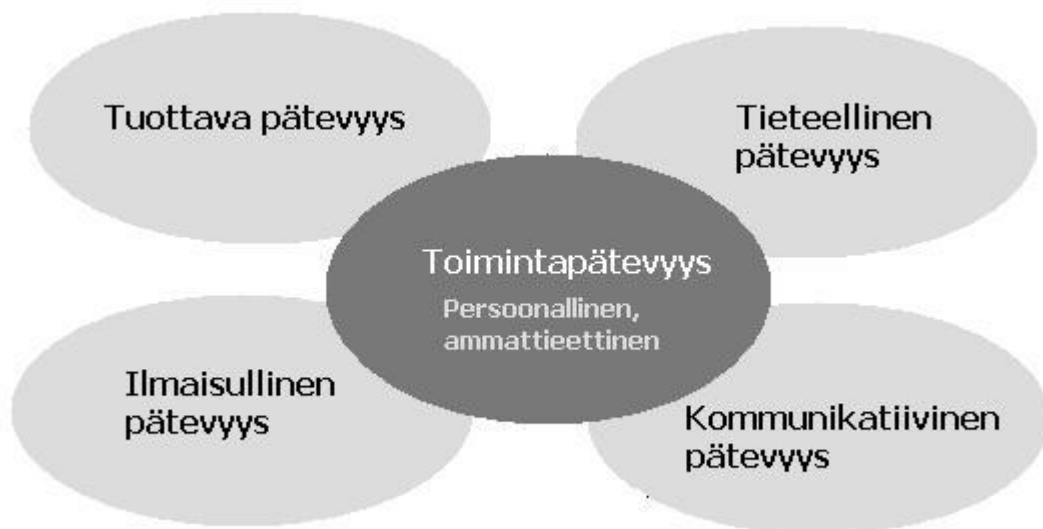
Sosiokulttuurinen innostaminen käsitteenä liittyy läheisesti sosiaalipedagogiikkaan. Leena Kurki (2000) pitää erilaisia ilmaisullisia aktiviteetteja hyvin käyttökelpoisina sosiokulttuurisessa innostamisessa. Kurjen mukaan taide eri muodoissaan on innostamisen keskeisimpiä menetelmiä. Innostamisen tehtävänä on luoda mahdollisuuksia jotta ihmiset voivat osallistua monipuoliseen toimintaan ja saavat luovasti ilmaista arvojaan ja ajatuksiaan. Erityisen vahvoina osallistumisen aktivoijina Kurki pitää teatteria ja kansalaisjournalismia. (Kurki 2000, 138–139.) Esimerkiksi tamperelaisen nuorten työttömyyden Legioonateatterin tavoitteissa on mainittu mielekkään toiminnan tarjoaminen syrjäytyneille, toimivan yhteisön luominen, työllistäminen ja jatkokoulutukseen innostaminen, nuorten ongelmien käsittely ja katsojiin vaikuttaminen sekä nuorten itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen parantaminen. (Kurki 2000, 142–143.)

4.2 Luovat menetelmät osana asiakastyötä

Kentän moninaisuuden vuoksi luovia menetelmiä ilmaisemaan käytettävä käsitteistö on kirjavaa, ja samasta aiheesta terminä voivat esiintyä ilmaisulliset menetelmät, taide- tai kulttuurilähtöiset menetelmät, luovan toiminnan menetelmät ja niin edelleen. Opinnäy-

tetyössä käytämme yleisesti käsitettä luovat menetelmät. (Ranne ym. 2005, 56.) Luovat, toiminnalliset työtavat ovat yksi tapa kohdata asiakas. Työtapoihin sisältyy erilaisia toiminnallisia keinoja työskennellä asiakkaiden parissa. Toiminnalliset työtavat tarjoavat asiakkaan ja työntekijän välisen yhteyden luomiseen toisenlaisia keinoja tavanmukaiseen vuorovaikutukseen perustuvan kohtaamisen rinnalle. (Mäkinen ym. 2009, 157.)

Tanskalainen Bent Madsen (1995) on laatinut mallin, jonka avulla voidaan tarkastella sosiaalipedagogisesti orientoituneen ammattilaisen osaamista. Mallin avulla voidaan jäsentää sosionomi (AMK)– koulutuksessa tarjottavia oppimiskokonaisuuksia sekä sosiaalipedagogista pätevyyttä. Madsenin luomaa jäsenystä voidaan käyttää sekä sosiaalipedagogiikan että erityisryhmien ohjauksen suuntautumisvaihtoehtojen yhteydessä. Näiden suuntautumisvaihtoehtojen sisältöihin ja toteutukseen Madsenin malli tarjoaa eheyttävän ja yhdistävän näkökulman. (Ranne ym. 2005, 46.)

Kuva 2. Sosiaalipedagogiikan asiantuntijan pätevyysalueet Madsenin mukaan (Ranne ym. 2005, 46.)

Madsenin mallin mukaan tuottava pätevyys tarkoittaa ympäristön luovaa muokkaamista erilaisia työvälineitä ja menetelmiä käyttäen sekä kykyä suunnitella ja organisoida. Työntekijä kykenee ratkaisemaan myös käden taitoja edellyttäviä arkipäivän ongelmia, kehittämään työtään ja markkinoimaan innovaatioiden avulla. (Ranne ym. 2005, 46–47.)

Ilmaisullinen pätevyys on toimintapätevyyden esteettinen ja emotionaalinen osa. Työntekijän on kyettävä asettumaan toisen ihmisen asemaan sekä sanallisen viestinnän että musiikin, luovan liikunnan, kuvallisen ilmaisun tai draaman avulla. Esteettinen herkkyys kuvaa työntekijän kykyä havainnoida asiakkaan yksilöllisen elämisen ympäristöstä merkityksellisiä asioita. (Ranne ym. 2005, 46–47.)

Koska erilaisten taidelähtöisten ja ilmaisullisten menetelmien käytön vaikutukset ovat usein vain tekijöiden omien tunteuksien varassa, ovat ne hankalasti todennettavia. Kasvatus- ja sosiaalialan työssä on kuitenkin kasvanut kiinnostus ilmaisullisten menetelmien käyttöön. Tämän myötä erilaiset projektit, kokeilut ja tutkimustieto ovat lisääntyneet. Monien näiden ilmaisullisiin menetelmiin liittyvien kasvatus- ja sosiaalialan projektien tuloksia voidaan hyödyntää sosiaalipedagogisten työmenetelmien kehittämisessä, vaikka viitekehys näissä ei olisikaan sosiaalipedagoginen. Vuorovaikutuksen rikastaminen, yhteisöllisyyden synnyttäminen ja syrjäytymisen ehkäisy ovat niin sosiaalipedagogisen työn kuin joidenkin Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskusten (Stakes) hankkeiden tähtäimessä. (Ranne ym. 2005, 56.)

Käytettäessä luovia, ilmaisullisia menetelmiä asiakastyössä on tärkeää asiakkaan mielenhuomioonottaminen, jota sosiaalipedagogisessa orientaatioissa korostetaan. Sosiaalialan ammattilainen on tilan ja ajan antaja, mahdollistaja, innostaja tarinoille, joita tuotetaan erilaisin ilmaisullisin menetelmin. ”Tarinan kuuntelijan tehtävänä on antaa tarinalle aikaa, tilaa ja työskentelyvaihtoehtoja, olla kertomukselle ja tunnelmalle herkkä” (Känkänen 2004, 222 Ranne ym. mukaan). Ilmaisullisten menetelmien käytön tulee perustua tietynlaiseen vapaaehtoisuuteen. Esimerkkinä lastensuojelulaitoksessa toteutetusta työskentelystä; on tärkeää edetä lapsen tahdissa aikuisen ollessa tarinan kannattelijana lapsen itseyyttä tukien. (Känkänen 2004, 221–222.) (Ranne, ym. 2005, 59.)

Kun työntekijä päättää käyttää toiminnallisia työtapoja, tulee ottaa huomioon, sopiiko kyseinen menetelmä kyseiselle asiakkaalle. Vastaako menetelmä asiakkaan tarpeita, ja onko tällainen tapa tehdä ja toimia asiakkaalle luontevaa. Asiakkaiden parissa tehtävä työ perustuu vuorovaikutukseen, useimmiten keskustelemiseen ja kuuntelemiseen. Toiminnalliset tavat voivat olla apuna erilaisten haasteellisten asioiden työstämisessä ja jäsentämisessä.

Toiminnalliset työtavat mahdollistavat monipuolisen tavan kohdata asiakkaita, mutta samalla ne vaativat työntekijältä vahvoja vuorovaikutustaitoja. Toiminnalliset työtavat soveltuvat sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyyn. Toiminnalliset työtavat toimivat välineinä käsitellä haasteellisia ilmiöitä, jolloin toiminnan tavoitteet eivät määräydy menetelmistä käsin, eli menetelmät itsessään eivät ole asiakasprosessin tavoite. (Mäkinen ym. 2009, 157–160.)

Kun toiminnan tavoitteet on asetettu yhdessä, on tärkeää, etteivät tavoitteet ole liian vaativia suhteessa käytettävissä olevaan aikaan, tilaan tai tapaukseen nähden. On helpompaa saavuttaa mahdollisimman pieniä ja konkreettisia tavoitteita kuin isoja ja abstrakteja. (Mäkinen ym. 2009, 157–160.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen valitsimme, koska emme pyri tutkimuksellamme tilastollisiin yleistyksiin esimerkiksi luovia menetelmiä käyttävien määrästä. Tarkoituksena on saada perusteluja millaista on luovien menetelmien käyttö työelämässä. Ja onko opiskelu Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa vaikuttanut työntekijän valmiuksiin ottaa näitä keinoja käyttöönsä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa kuten luovien menetelmien käyttö tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostain ilmiöstä esimerkiksi opintojen vaikutuksesta työelämän valmiuksiin. (Eskola & Suoranta 2008, 61.)

Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista aloittaa tutkimus ilman ennakoasettamuksia tai määritelmiä. Haluamme tutkijoina olla asettamatta lukkoon lyötyjä ennakolettamuksia tai määritellä etukäteen tutkimuksen tuloksia, vaan laadulliselle tutkimukselle ominaiseen tapaan löytää, ilahtua ja hämmästyä aineistolähtöisen analyysin kautta. Tällöin tulokset nousevat aineistosta itsestään ja on mahdollista saada syvällisempi näkemys asiasta. (Eskola & Suoranta 2008, 19.) Laadullista tutkimusta tehdessään tutkijalla on toiminnassaan tietynlaista vapautta, joka antaa hyvin yleisesti ottaen mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Nämä huomioon ottaen tutki-

jalta vaaditaan varsin paljon ”tutkimuksellista mielikuvitusta”, mikä sopii meille tutkimuksen tekijöille sekä aiheeseemme varsin hyvin. (Eskola & Suoranta 2008, 20.)

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävä

Tarkoituksenamme oli kerätä tietoa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sosionomien kokemuksista luovien menetelmien opetuksen merkityksestä suhteessa tämän hetkiseen työskentelytapaan. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten opiskeluaikana saatu valmius käyttää luovia menetelmiä konkretisoituu työelämässä. Tarkoituksenamme oli saada haastateltavia erilaisilta sosiaalialan työn kentiltä.

Tietoa keräsimme haastattelemalla kuutta Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta valmistunutta opiskelijaa. Haastattelemamme sosionomit olivat työskennelleet monipuolisesti eri puolilla työkenttää muun muassa perhetyössä, vammaistyössä, mielenterveyskuntoutujien parissa, päiväkodissa, kunnallisessa sosiaalitoimessa, järjestö- ja projektityössä ja nuorten parissa. Pyrimme valitsemaan haastateltaviksi eri vuosikursseilta valmistuneilta sosionomeja, jotta saisimme mahdollisimman erilaisia näkemyksiä ja tarinoita. Haastattelun tuloksia vertailemme teorian tietoon ja opetussuunnitelmassa oleviin kurssien osaamiskompetensseihin.

Toimeksiantajanamme toimii Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan keskus. Opinnäytetyömme kautta SOTE -keskus saa tietoja, joiden avulla voidaan kehittää sosiaalialankoulutusta. Muilla aloilla vastaavanlaisia opinnäytetöitä on tehty. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelma on pyrkinyt erottumaan muista ammattikorkeakouluista erikoistumalla luovien menetelmien opetukseen. Kokemustieto luovien menetelmien opetuksesta ja niiden siirtämisestä työelämään auttaisi kehittämään sosiaalialan koulutusta Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa.

5.2 Tutkimuksen tiedonantajat

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mieluusti mahdollisimman paljon tai että heillä on kokemusta asiasta. Tässä mielessä tiedonantajien valinnan ei tule olla satunnaista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Tutkimuksessa käytimme harkinnanvaraista, eliittiotannaksi kutsuttua

aineistonkeruun menetelmää. Tutkimuksen perusjoukko voi olla pieni tai suuri, mutta tutkimuksen tiedonantajiksi valitaan vain henkilöt, joilta oletetaan saavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 88.)

Harkinnanvaraisesti valitusta tutkimusjoukosta voidaan käyttää myös nimitystä harkinnanvarainen näyte. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 89). Tutkimuksessamme tällaisen ”näytteen” käyttö on perusteltua, koska pyrimme tuomaan esiin pienen otannan kokemuksia. Opinnäytetyötä varten jätimme sosiaalialan työpaikoille yhteydenottopyyntöjä, jotta työntekijät voisivat ottaa yhteyttä, jos he halusivat osallistua haastatteluun. Lopulta me saimme kuusi haastateltavaa, jotka toimivat tutkimuksemme tiedonantajina.

5.3 Tutkimuslupa

Tutkimuslupaa tarvitaan usein etenkin tutkimuksellista opinnäytetyötä toteutettaessa (Hirsjärvi ym. 2007, 23–27). Tarvitsimme opinnäytetyötämme varten tutkimusluvan, jotta saimme käyttööme valmistuneiden opiskelijoiden yhteystiedot ja pystyimme ottamaan heihin yhteyttä haastatteluja varten.

Tutkimuslupaa haimme Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululta. Tavoitteenamme oli aluksi kerätä aineistoa haastatteluun kymmeneltä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta valmistuneelta ja jo työelämään siirtyneeltä sosionomilta.

5.4 Aikaisemmat tutkimukset

Vastaavanlaisesta aiheesta on tehty sosiaalialalla aikaisemmin vain yksi tutkimus Tampereen ammattikorkeakoulussa. Laadullisessa tutkimuksessa on selvitetty sosionomien (AMK) kokemuksia toiminnallisten työtapojen käytöstä asiakastyön välineinä. Tietoa hankittiin kyselylomakkeilla vuonna 2005–2009 Pirkanmaan ammattikorkeakoulusta valmistuneilta sosionomeilta. Vastauksia tuli kaiken kaikkiaan 17 kappaletta. (Virhiä 2010.)

Selvityksessä ilmeni, että toiminnallisten työtapojen osaaminen vaatii teoriapohjan lisäksi runsaasti käytännön kokemusta. Virhiä peilasi haastattelujen tuloksia teorian tietoon

joka käsitteli sosionomien työtä ja osaamista sekä toiminnallisia työtapoja. (Virhiä 2010.)

5.5 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimus prosessina kesti kokonaisuudessaan noin vuoden. Opinnäytetyön työstäminen alkoi ideoinnista, jatkui suunnitelman työstämisellä, tutkimuslupien hakemisella ja teema-haastattelurungon laatimisella. Tämän jälkeen alkoi aineistonkeruun ja käsittelyn vaihe, johon kului noin kuukausi. Aloimme ideoida syksyllä 2010 opinnäytetyötä tutkimusmenetelmäopinnojen tunneilla. Olemme molemmat taiteellisia ja nämä menetelmäopinnot ovat kiinnostaneet meitä koulutuksen aikana. Saimme ajatuksen alkaa tutkia valmistuneita sosionomeja ja luovia menetelmiä. Päädyimme tekemään laadullisen haastattelututkimuksen. Tutkimuksen tekemisen avuksi loimme alustavan suunnitelman. Olimme tammikuusta alkaen työstäneet tutkimussuunnitelmaa ja täsmentäneet tutkimuskysymystä. Suunnitelma tarkentui aikavälillä 1/2011- 5/2011.

Kesäkuussa 2011 saimme hyväksynnän suunnitelmalle, jonka jälkeen pystyimme hakemaan tutkimuslupaa. Tätä ennen olimme jo työstäneet alustavaa teema-haastattelurunkoa. Haastattelurungon saimme valmiiksi kesä-heinäkuun aikana. Elokuun aikana työstimme suunnitelmaamme keräämällä tarvittavaa teoriaa kirjallisuutta lukemalla ja lukemaamme työstämällä. Pidimme lukuisia yhteisiä palavereja, joissa työstimme opinnäytetyötämme. Toteutimme myös kaksi koehaastattelua. Elo-syyskuun aikana lähetimme sähköpostitse haastattelupyyntöjä joukolle valmistuneita sosionomeja.

Olimme tehneet aikataulun, mutta se jäi prosessin jalkoihin. Ensimmäinen viivästymä, joka eteemme tuli, johtui tutkimussuunnitelmasta, jota meidän piti hioa kauemmin kuin olimme ajatelleet. Luvat sekä opiskelijoiden tiedot saimme vasta kesäkuussa. Haimme haastateltavia sähköpostitse, mutta vain yksi suostui sitä kautta mukaan haastatteluun.

Toiseksi ongelmaksi tuli vähäinen aktiivisuus haastattelupyyntöihin vastaamisessa. Alkuperäisen suunnitelman mukaan oli tarkoituksena lähettää saatekirjeet tietylle joukolle haastateltavia sähköpostitse ja tällä tavoin pyytää heitä ilmoittamaan halukkuudestaan osallistua haastatteluun. Emme kuitenkaan saaneet sähköpostitse kuin yhden vastuksen, minkä vuoksi meidän tuli keskustella ohjaavien opettajien kanssa toisenlaisen lähestymistavan käyttämisestä. Saimme luvan etsiä tutkimuksellemme sopivia tiedonantajia omien työelämäkontaktiemme kautta sähköpostilla, puhelimella kuin myös henki-

lökohtaisilla tapaamisilla. Saimme tällä tavoin kokoon kuusi haastateltavaa. Yhden haastatteluista toteutimme puhelimitse pitkän etäisyyden takia, mutta pystyimme nykyteknologiaa apuna käyttämällä äänittämään tämänkin haastattelun ja litteroimaan sen. Saimme tutkimuksen kannalta riittävän määrän haastateltavia. Otanta ei täysin vastannut alkuperäistä suunnitelmaa.

5.6 Aineiston keruu

Aineiston keruussa käytettiin tutkimushaastattelua. Kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa toteutettu haastattelu antaa moninaisempia tarinoita tutkimusta varten kuin sähköpostitse toteutettava kysely. Laadullista tutkimusta tehtäessä kysymys mahdollisuudesta ymmärtää toista on kuitenkin kaksisuuntainen. On kysymys siitä, miten haastattelijan on esimerkiksi mahdollista ymmärtää haastateltavaa tai tiedonantajaa. Toisaalta on kysymys siitä, miten joku toinen ihminen ymmärtää tutkijan laatimaa tutkimusraporttia. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 70–71.) Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa kumpikin vaikuttaa toiseen. Normaalit fyysiset, sosiaaliset ja kommunikaatioon liittyvät seikat vaikuttavat haastattelutilanteeseen. (Eskola & Suoranta 2008, 85.) Näitä asioita meidän tuli ottaa huomioon toteuttaessamme haastatteluja.

Arkikeskusteluun verrattaessa tutkimushaastattelulla on erityinen tarkoitus ja erityiset osallistujaroolit: haastattelija on tietämätön osapuoli ja tieto ovat haastateltavalla, haastatteluun on ryhdytty tutkijan aloitteesta ja tutkija myös yleensä ohjaa tai vähintäänkin suuntaa keskustelua tiettyihin puheenaiheisiin. (Ruusuvoori & Tiittula 2005.) Kun haluamme tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän ylipäänsä toimii niin kuin toimii, on järkevää kysyä asiaa häneltä itseltään. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 74.) Tutkimushaastattelut, kuten haastattelutilanteet yleensäkin, ovat siis Eskolan ja Suorannan (2008, 85.) mukaan ennalta suunniteltuja, haastattelijan alulle panemia, haastattelijan ylläpitämiä ja vastuu haastateltavan motivoinnista on haastattelijalla. Lisäksi haastattelutilanteessa haastattelija tuntee roolinsa ja haastateltava havaitsee, että tilanne on luottamuksellinen.

Keräsimme tutkimusaineistomme puolistrukturoidun haastattelun avulla. Äänitimme jokaisen haastattelun mp3-muodossa, ja litteroimme ne saman päivän aikana, jotta mahdollisten häiriötekijöiden aikaansaamat epäselvyydet äänitteellä olisivat paremmin hahmotettavissa. Kirjoitimme myös muistiinpanoja haastattelujen aikana, jotta pys-

tyimme tarkastelemaan litteroimamme tekstin paikkansapitävyyttä. Emme kuitenkaan arvailleet mahdollisia epäselvyyksiä vaan litteroiduissa tekstiasiakirjoissa huomioimme nämä kohdat selkeillä “ei saa selvää” -merkinnöillä. Materiaalia kertyi lähes kaksikymmentä sivua.

Litteroitua materiaalia ryhdyttiin teemoittelemaan ja tyypittelemään. Tämän jälkeen ryhdyimme etsimään suurimpia teemoja, joita aineistosta ilmeni ja kirjoittamaan tuloksia. Pyrimme ylläpitämään vuoropuhelua tulosten ja teorian välillä. Aineiston analyysivaiheessa emme käyttäneet näitä mahdollisesti puutteellisia tekstikohtia. Molemmat tutkimusentekijät kävivät läpi toistensa litteroimat tekstit. Siirsimme haastattelut äänityslaitteelta tietokoneelle salasanan taakse mahdollisimman pian, jotta ne eivät joutuisi ulkopuolisten käsiin. Samoin litteroidut tekstimuotoiset aineistot pidimme yksityisillä tietokoneilla tai salasanan takana.

Haastattelutyypiksi meille valikoitui teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu. Avoimuudessaan teemahaastattelu on lähellä syvähaastattelua. Puolistrukturoitu haastattelu poikkeaa strukturoidusta siten, että esitetyt kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat. Haastattelutilanteessa ei käytetä valmiita vastausvaihtoehtoja. (Eskola & Suoranta 2008, 86.) Teemahaastattelussa edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Metodologisesti teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamia merkityksiä sekä miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48, Tuomi & Sarajärvi 2002, 77.)

Teemahaastattelussa ei voi kysellä ihan mitä tahansa, vaan siinä pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyyn. Teemahaastattelun avoimuudesta riippuen teemojen sisältämien kysymysten suhde tutkimuksen viitekehyksessä esitettyyn kuitenkin vaihtelee (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77–78.)

Tapaamiset tiedonantajien kanssa kestivät puolesta tunnista tuntiin, joista itse haastattelun osuus oli keskimäärin 20 minuuttia. Koimme, että saimme tässä ajassa tutkimuksemme kannalta riittävästi aineistoa kultakin haastateltavalta. Tutkimuksen tiedonantajat

valikoituivat harkinnanvaraisen otannan mukaisesti. Asetelma oli haastattelijahaastateltava suhde. Olimme haastatteluissa neutraaleja emmekä johdattaneet keskustelua tiettyyn suuntaan omien tulkintojemme tai mielipiteidemme mukaan, vaan annoimme haastateltavan tuottaa omaa tarinaansa kysymiemme teemahaastattelurungon mukaisten kysymysten pohjalta. Olimme haastattelijoina tietoa vastaanottava, tietämätön osapuoli, kun taas haastateltava oli meille tietoa antava.

Haastattelijoina meidän oli helppo lähestyä haastateltavia, koska he olivat itse valmistuneet samasta koulusta ja samasta koulutusohjelmasta kuten me haastattelijat. Pystyimme hyvin luonnollisesti olemaan heidän kanssaan vuorovaikutuksessa. Yhtenäinen koulutus toi haastattelijoita ja haastateltavia henkisesti lähemmäksi toisiamme. Pystyimme jakamaan kokemuksia ja tunteita luottavaisesti toisillemme.

5.7 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi

Laadullisella aineistolla tarkoitetaan pelkistetyimmillään aineistoa, joka on ilmiänsuultaan tekstiä. (Eskola & Suoranta 2008, 15). Hyvä tutkimus saa alkunsa teoriasta ja lopuksi vielä palaa siihen. Teoria on niin keino kuin päämäärä, taustateoria tukee tutkimusta prosessin aikana ja sitä vasten tarkastellaan kerättyä aineistoa. Tutkimusteoria on lopulta ohjaamassa tutkijan havaintojakin. (Eskola & Suoranta 2008, 81.)

Haastattelumateriaalin käsittely alkoi litteroinnilla. Litteroinnilla tarkoitetaan nauhoitetun puhemuotoisen aineiston tai esimerkiksi tutkimukseen osallistuneiden vastaajien omalla käsialallaan kirjoittamien tekstien puhtaaksi kirjoittamista. Aineisto kirjoitetaan keräämisen jälkeen yleensä tekstinkäsittelyohjelmalla aineiston hallitsemista ja analysoimista helpottavaan muotoon. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Toteutimme litteroinnit välittömästi kunkin haastattelun jälkeen, jolloin keskustelu oli itsellä vielä mielessä ja äänitettyä materiaalia oli helpompi kuunnella ja tulkita. Haastattelutilanteissa toimimme parina siten, että toinen suoritti haastattelun, ja toinen samaan aikaan kirjoitti muistiinpanoja haastattelusta käsin. Tällä tavalla tahdoimme varmistaa, että jos äänitteellä tai äänityksessä esiintyisi ongelmia, voisi niihin hakea tukea muistiinpanoista.

5.8 Aineistolähtöinen analyysi

Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään tutkimusaineistosta luomaan teoreettinen kokonaisuus. Siinä analyysiyksiköt valitaan tutkimusaineistosta tutkimuksen tehtävänasettelun ja tarkoituksen mukaan. Koska analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä, tulisi aikaisempien havaintojen, teorioiden ja tietojen olla merkityksettömiä suhteessa analyysin toteuttamiseen tai lopputulokseen. Analyysiyksiot eivät siten saa olla etukäteen soveltuvia tai harkittuja. Teoria, joka tutkimuksessa liittyy analyysiin ja analyysin lopputulokseen, koskee vain analyysin toteuttamista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97.)

Eskolan ja Suorannan mukaan aineistolähtöisessä analyysissä on mahdollista edetä teemahaastattelurungon pohjalta, jos teemahaastattelua on käytetty aineistonkeruuvälineenä. Tämä on mahdollista, koska teemahaastattelurungon rakentamisessa on jo käytetty yhtäältä aiemmista tutkimuksista kerättyä teoreettisia näkemyksiä sekä toisaalta myös mahdollista omaa kokemusta. Teemahaastattelurungon avulla aineistosta seulotaan esiin sellaisia tekstikohtia, jotka kertovat kyseisistä asioista. Jo tässä vaiheessa on hyvä muistaa, että analysointi on vahvasti tulkinnallista työtä. Subjektiivisuussyytöksiin voi varautua perustelemalla valintansa itse tutkimusraporttiin liitetyillä nimenomaisilla aineistokohdilla. (Eskola & Suoranta 2008, 152.)

1. Tutkittavan ilmiön karkea määrittely
2. Ilmiötä selittävän hypoteesin muodostaminen aineistosta
3. Muotoillun hypoteesin koettelu yhtä tapausta käyttämällä
4. Hypoteesin tai tutkittavan ilmiön uudelleen määrittely mikäli em. hypoteesi ei saa tukea
5. Etsitään hypoteesiin nähden ristiriitaisia tapauksia
6. Kun edellä mainittuja ristiriitaisia tapauksia löytyy, niin määritellään ilmiö tai hypoteesi uudelleen

Näin voidaan menetellä, kun kyseessä on laadullisen aineiston analysointi (Taylor & Bodgan 1984, 127; Hämäläinen 1987, 64–65, Eskola & Suoranta 2008, 187 mukaan).

5.9 Teemoittelu

Ensimmäinen lähestyminen aineistoon tulee useimmiten tematisoinnin kautta. Aineistosta on mahdollista nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja, ja näin tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistosta on mahdollista vertailla. Tekstimassasta on ensin pyrittävä löytämään ja sen jälkeen eroteltava tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. (Eskola & Suoranta 2008, 174–178.)

Jotta teemoittelu onnistuisi, vaatii se teorian tiedon sekä käytännön kokemustiedon vuorovaikutusta. Tutkimustekstissä ”vuoropuhelu” näiden kahden osatekijän välillä tulee näkyväksi niiden lomittumisella toisiinsa. Teemoittelu on suositeltava aineiston analysointitapa jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemisessa. Tällöin tarinoista voi kätevästi poimia käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. (Eskola & Suoranta 2008, 174–178.)

Aineiston analyysissä käytimme hyväksemme laadullisen aineiston analyysille ominaista sisällönanalyysiä. Aloitimme analyysin käymällä tekstit kokonaisuudessaan läpi, tämän jälkeen aloimme etsiä litteroiduista aineistoista kysymykseemme jollain tavalla vastaavia ilmauksia. Käytimme merkkejä ja erivärisiä kyniä erottamaan ilmaukset toisistaan. Tämän jälkeen luokittelimme yhtenevät ilmaukset omiksi luokikseen, jotka vielä kokosimme yhteen merkittävien yläluokkien alle.

KÄYTETTY ILMAUS	ALATEEMA	YLÄTEEMA
Että aattelin ehkä voi saada jotain työvälineitä mitä ei vielä ollut.	Erlaisen työtavan omaksuminen	OPISKELUN VAIKUTUS
Niitä oli älyttömästi opinnoissa. Saattoi just olla, että viikossa oli joka ikisestä päivästä puolet oli niitä luovia.	Omien kokemusten läpikäynti	
Tietysti ne opettajat, jotka opetti niitä aineita. Hyö koko ajan yritti, että menkää, tehkää, kokeilkaa.	Opetuksen merkitys	
Tosi paljon oli sitä, että kannustettiin kyllä.	Opetuksen merkitys	
Mie mietin, että mihin tätä ikinä voi käyttää?	Henkilökohtainen kokemus käytettävyydestä	

Kuva 3. Esimerkki analyysipolusta. Teema 1. opiskelun vaikutus

6 TULOKSET

Jo teemahaastattelurungossa käyttämämme jaottelun mukaan oli tutkimusaineistosta nostettavissa kolme pääluokkaa, joilla on merkitystä luovien menetelmien käytölle työelämässä. Nämä kolme vaikuttavuustekijää ovat opiskeluaikana syntynyt kokemus käytettävyydestä, työelämän vaikutus menetelmien käyttöön sekä oma henkilökohtainen kiinnostus menetelmiä kohtaan. Nämä kolme pääluokkaa ovat kuitenkin vaikutuksessa toisiinsa, että välttämättä pelkkä henkilökohtainen kiinnostus ei takaa menetelmien käytettävyyttä työelämässä. Menetelmien käyttöön vaikuttaa myös työnkuva. Vaikka halua toteuttaa menetelmiä olisi, ei niitä työympäristön puitteissa ole välttämättä mahdollista toteuttaa.

Opiskeluaikana syntyneeseen kokemukseen⁴ luovien menetelmien käytettävyydestä työelämässä merkityksellisimpiä seikkoja olivat tunnekokemus, kokemus menetelmien

⁴ Haastateltavien opetussuunnitelmat ovat erilaiset ja poikkeavat toisistaan. Tämä vuorostaan on vaikuttanut, millä tavoin he ovat kokeneet luovat menetelmät opiskeluaikana.

nivoutumisesta työelämään, omien kokemusten läpikäynti opiskeluaikana sekä luovien menetelmien näkeminen erilaisena työtapana.

6.1 Luovien menetelmien opetuksen merkitys

Haastatteluista nousi esille, että luovien menetelmien opetusta oli paljon koulutusaikana. Eräs haastateltava muisteli, että viikossa saattoi olla joka ikisestä päivästä yli puolet luovien menetelmien opiskelua.

Niitä oli älyttömästi opinnoissa. Saattoi just olla, että viikossa oli joka ikisestä päivästä puolet oli niitä luovia. (Haastateltava 4.)

Koulussa kannustettiin opiskelijoita kokeilemaan luovia menetelmiä siten, että ne olivat nivotettu yhteen erilaisiin opintokokonaisuuksiin, esimerkiksi harjoitteluiden yhteyteen. Koulutuksen ja työelämän yhdistyminen tekee luovien menetelmien käytöstä työelämässä helpompaa.

Niitä opintoja oli kyllä paljon. Ja tehtiin työharjoitteluja. Tosissaan siis. (Haastateltava 2.)

No, kannustettiin silleen, että harjoitteluissa oli niitä muistaakseni opintoihin kuulu että piti vetää joku ryhmänohjaus. (Haastateltava 4.)

Menetelmästä koulutusaikana saatu kokemustieto ja tutustumismahdollisuudet työelämään tukivat sosionomeja, jotta he uskaltaisivat ottaa luovat menetelmät yhdeksi työskentelytavaksi. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa saatu koulutus madaltaa kynnystä menetelmän käyttöön työelämässä.

6.1.1 Henkilökohtainen kokemus käytettävyydestä

Haastatteluista ilmeni, että ei ollut ollenkaan tavatonta, että ensimmäisen opiskeluvuoden aikana muodostunut ajatus luovien menetelmien käytettävyydestä työvälineenä oli negatiivissävytteinen.

Se oli vaan niin, ku yksi osa, että ai tälleenkin voi. Ja sitten itelle tuli sellanen, että ai missä tällasta leikkimistä voi käyttää? (Haastateltava 3.)

Mie mietin, että mihin tätä ikinä voi käyttää? (Haastateltava 5.)

Esiin nousi, että menetelmien käytettävyyden hahmottaminen tapahtuu vasta koulutuksen loppupuolella. Opiskelijan itsensä täytyy oivaltaa, mitä luovilla menetelmillä on annettavaa työelämälle, ja hahmottaa luovien menetelmien syvempi merkitys työvälineenä. Vaikka ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeinen kokemus olisi ollut negatiivisävytteinen, vaikuttaa se luovien menetelmien käyttöön työvälineenä vain silloin, jos tämä oivallus hyödynnettävyydestä jää saavuttamatta, ja luovat menetelmät nähdään vain leikkimisenä.

Niin sitten mie aattelin, että se hitsautu enemmän kiinni siihen muuhun opetukseen ja siis ihan selkeesti voi hyödyntää. (Haastateltava 5.)

Opiskeluaikana kirkastu ja aattelin, että käytän työssäni totta kai. Hirvittävästi, vaikka mitä menetelmiä, jatkossa. (Haastateltava 6.)

Kolmen haastateltavan mukaan luovien menetelmien opinnoissa tulisi huomioida paremmin työelämälähtöisyys. Heidän mukaansa kokemuksella, mikä opiskeluaikana saadaan luovien menetelmien käytöstä, ei sellaisenaan pärjää työelämässä.

Mä uskon, että siitä olis tosi paljon hyötyä, jos siinä koulutuksessa olis ehkä vähän paremmin silloin meidän aikana otettu huomioon se niin, kuin tavallaan se linkittäminen. Se ehkä taas jäi sitten puuttumaan se, että mitenkä niitä tullaan soveltamaan työelämässä. (Haastateltava 2.)

Mie en oikein tajunnut, että mitä ne niinku on. Silloinhan oli, kauhean monet jutut oli sellaisia, että kokeiltiin. Ja tuli sellanen tunne, että ettei ne opettajat tienny mitä. Jotakin luovia, mutta mitä se on?" (Haastateltava 3.)

Pelkästään sillä, mitä silloin kolmen ja puolen vuoden aikana luovia opetettiin, niin ei siinä opi ohjaamaan. (Haastateltava 6.)

Toiset kolme haastateltavaa eivät tuoneet esiin epäkohtia, vaan luovien menetelmien opetus koettiin hyvänä. Näiden tulosten perusteella on nähtävissä kahtiajako aikaisemmin ja myöhemmin valmistuneiden välillä.

No, luovien menetelmien opetus on tosi hyvä tossa meidän koulussa. Sit, tota, niin sosiaalialan koulutuksessa -- elikkä tosi hyvä, hyvä että sitä oli, se oli oikeastaan yksi mielenkiintoisimmista aineista tai aihepiireistä mitä käytiin. (Haastateltava 5.)

6.1.2 Omien kokemusten läpikäynti

Suurin merkitys luovien menetelmien opetuksella työelämän kannalta oli haastattelujen perusteella opiskelijoiden omien kokemusten ja tuntemusten käsitteleminen oppitunneilla. Haastattelijat kokivat, että luovien menetelmien opetuksen avulla he ovat saaneet käsitellä omaa itseään ja omia tuntemuksiaan tavalla, joka on tukenut heidän ammatillista kasvuaan. Se on tehnyt heistä vakaampia asiakastyön tekijöitä.

Paljon käydään läpi varsinkin sitä omaa, omia kokemuksia mikä olis just sen kannalta hyvä, että pystyt sitten niin kuin käsittämään ne omat ristiriitaiset ajatukset ja tunteet välttämään niitä työelämässä. (Haastateltava 1.)

Se on tärkeää ihmistyössä, tuntea itsensä mahdollisimman hyvin. (Haastateltava 2.)

Johan niiden luovien harjoitteiden kautta oppi itsestään niin paljon, tulkihtemaan niinku yhteensä ja ommaa käytöstään. (Haastateltava 6.)

Kun opiskelijat opiskeluaikanaan saivat mahdollisuuden käsitellä omia tunteitaan reflektoiden, oli reflektoinnin harjoittaminen työelämässä helpompaa. Asiakastyössä omien tuntemusten läpikäynnillä on suuri merkitys.

6.1.3 Erilaisen työtavan omaksuminen

Luovien menetelmien opetuksessa työelämän kannalta haastateltavat arvostivat erilaisen asiakastyön toteuttamisen tavan saamista perinteisten menetelmien rinnalle. Luovat menetelmät nähtiin tukevan työntekijän ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta.

Pystyy tulkihtemaan asiakastakin eritavalla. (Haastateltava 6.)

Antaa mahdollisuuksia oppia ja mahdollisuuksia olla vuorovaikutuksissa. (Haastateltava 1.)

Ja kyllä se autto hirveen paljon. Pysty silleen et, jos ohjaa asiakkaille jotain toimintaa. Siihen eri tavalla lähtee siihen mukaan. Ei olekaan sellainen virallinen sosiaalipötkkelö. (Haastateltava 4.)

Luovat menetelmät nähtiin myös erilaisena välineenä asiakkaan kuulemiseksi ja kuulukseksi tulemiseksi. Haastateltavat kuvasivat työskentelytapaansa mielikuvitukseksi ja vähemmän viralliseksi luovien menetelmien opetuksen ansiosta. Ilman luovien

menetelmien opetusta haastateltavat ajattelivat, että heidän työskentelytapansa olisi muun muassa kapeakatseisempi ja jäykempi.

Ryhmän vetoon ylipäänsä siihen kuuluu se alkuvaihe, lopetus ja siinä välissä on se tekeminen. Kaikki tämmönen niistä ei ois tietoa välttämättä ilman luovia menetelmiä ja tota ylipäänsä sitten se olis varmaan vähän mielikuvituksettompaa työskentelyä sanotaan näin. (Haastateltava 5.)

6.2 Työelämän vaikutus menetelmien käyttöön

Luovien menetelmien käyttötapa määräytyi työnkuvan mukaan. Menetelmien käyttö oli joko runsasta tai täysin olematonta riippuen työpaikasta ja työnkuvasta. Toimistotyössä menetelmiä käytettiin hyvin harvoin ja ainoastaan yksilöohjauksessa. Yksittäisiä kuvallisia menetelmiä saatettiin käyttää hahmottamaan esimerkiksi asiakkaan läheisiä ihmissuhteita tai rahankäyttöä. Edellä mainitussa työssä ei ole nähty aiheelliseksi käyttää luovia menetelmiä yhtään enempää.

Erilaiset kuvalliset työskentelytavat tulivat esiin viidessä haastattelussa kuudesta, ja kuudes mainitsi halustaan käyttää jotakin kuvallista menetelmää asiakkaiden kanssa. Sellaisia luovia menetelmiä käytettiin, jotka tuntuivat haastateltavista itsestään mielekkäiltä. Muita luovien menetelmien käyttöön vaikuttavia asioita työelämässä olivat työyhteisön tuki ja oma aktiivisuus.

6.2.1 Työnkuvan merkitys

Haastateltavista viisi kuudesta mainitsi selkeästi, että toteuttaa tai toteuttaisi luovia menetelmiä silloin, kun kyseessä on ryhmien kanssa tehtävä asiakastyö. Haastatteluista nousi, että ryhmien kanssa luovien menetelmien käyttö tuntuu luontevammalta ja näin luovat menetelmät koettiin työelämään paremmin sovellettavina kuin yksilöohjauksessa. Yksilöiden kanssa toteutettavista luovista menetelmistä annettiin myös esimerkkejä, mutta luovat menetelmät käsitettiin useimmin ryhmille toteutettavina tuokioina.

Mä vedin siellä semmosen – sellasen kuvataideterapiaryhmän. (Haastateltava 2.)

Mie en ymmärrä mitä mie tekisin ryhmien kanssa. Mitä mie tekisin, jos ei ois näitä luovia juttuja. Se on niin ku hirmu tärkeä osa niin, ku sitä ammatillisuutta. (Haastateltava 3.)

Ei paljon missään muualla toimita kuin toimistoympäristössä ja se kyllä sittaa vähän sitä sellasta työtettä mihin ehkä niin ku ite ajattelisin. – Ku ei oo semmosta varsinkaan, kun ei oo ryhmätoimintaa, ryhmiä asiakkaana. (Haastateltava 6.)

No, kannustettiin silleen tiesti, että harjoitteluissa oli niitä muistaakseni opintoihin kuulu, että piti vetää joku ryhmänohjaus. (Haastateltava 4.)

Tutkimusaineistosta ilmeni, että luovien menetelmien opetusta Pohjois-Karjalan ammatikorkeakoulussa koettiin olevan paljon tai hyvin paljon, ja harjoitteluihin liitetty ryhmänohjaus esiintyi konkreettisenä esimerkkinä. Haastattelujen perusteella voimme siis sanoa, että opetuksella on vaikutusta menetelmien kokemiseen juuri ryhmäkäyttöön soveltuviksi.

6.2.2 Työyhteisön tuki

Työyhteisön vaikutus luovien menetelmien käyttöön jakaantuu kahtia. Jos työyhteisössä vallitsee kannustava ilmapiiri luovien menetelmien käytölle, rohkaisee tämä uutta työntekijää käyttämään itsekin kyseisiä menetelmiä osana työskentelytapansa.

Miun esimiehet kannustaa kyllä siihen, että saa käyttää ja että mitä on valmiuksia. Niin kaikki on hyödynnettävissä ja jotenkin meillä on mielikuvitus ainoa raja. Kunhan tulee se perustyö hoidettua. (Haastateltava 4.)

Jos taas työyhteisön kannustus puuttuu, toisin sanoen kiinnostusta menetelmiä kohtaan ei muiden työntekijöiden keskuudessa ole, koetaan yksinään näiden menetelmien läpivieminen hankalaksi, vaikka itsellä kiinnostusta ja halua olisikin.

Niin, joo, se on tavallaan, se on aika raskasta ruveta, jos ei saa työyhteisön kannustusta siihen mitä tekee. Se on aika raskasta yksin. (Haastateltava 2.)

Ne haastateltavat, joilla oli esimiehen kannustus takanaan ja esimerkiksi sosionomeja kollegoina, kokivat saavansa käyttää luovia menetelmiä haluamallaan tavalla. Ne haastateltavat joilta puuttui työyhteisön kannustus, eivät pystyneet käyttämään luovia menetelmiä työssään. Saattoi myös olla, että vaikka mahdollisuus tuokioiden suunnitteluun annettiin ja halua niiden toteuttamiseen löytyisi, ei niitä välttämättä toteutettu työntekijöiden innostuksen puutteen vuoksi.

Koska meillä kellään muulla työyhteisössä, ei oikeestaan oo kokemusta. Eikä ymmärrystä eikä tämmöstä halua käyttää sitä niin aika vähälle jääny itellekin. – vois sitte innostua ehkä muutkin nuo työyhteisön jäsenet, että tota kiinnostumaan mitä luovien menetelmien käyttö onkaan ja sillä lailla ehkä vois niinku edistää. (Haastateltava 5.)

6.3 Henkilökohtainen kiinnostus menetelmiä kohtaan

Haastatteluista kävi ilmi, että valmiuteen käyttää luovia menetelmiä vaikuttaa henkilökohtainen kiinnostus. Kiinnostusta ohjaavia tekijöitä olivat tunnekokemukset ja harjoitteiden käytön tavoitteellisuus.

Luovien menetelmien käyttöön vaikutti suotuisa työympäristö yhdessä tavoitteellisen toiminnan ja myönteiseen tunnekokemuksen kanssa. Nämä tekijät johtavat siihen, että sosionomi käyttää menetelmää työssään.

6.3.1 Myönteisten tunnekokemusten vaikutus menetelmän käyttöön

Myönteiset tunnekokemukset vievät eteenpäin halua käyttää luovia menetelmiä työelämässä, ne myös tukevat ja edistävät sosionomin ammatillista kasvua. Haastateltavat ovat kokeneet ”paloa” suhteessa luoviin menetelmiin. Tämä näkyi haastatteluissamme kahdella tavalla:

1. Haluna kehittyä menetelmän käyttäjänä ja oppia menetelmästä lisää.
2. Haluna palata uudelleen unohtuneen menetelmän pariin.

Ammattikorkeakoulussa saatu valmius näkyy siinä, millä tavoin haastateltavat päivittävät tai millaisin tavoin he kokevat voivansa päivittää omaa tietouttaan:

Menisin – koulutukseen, että mie saisin sitte oman kokemuksen. Kun mulla on se oma kokemus niistä harjoitteista --.” (Haastateltava 3.)

Koulutus ja kouluttautuminen nähtiin yhtenä keinona päivittää omaa menetelmätietoutta – niistä haluttiin saada kokemustietoa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa luovien

menetelmien opetus pohjautuu opiskelijoihin harjoitteiden kokijoina sekä tekijöinä. Kokemustieto auttaa ymmärtämään paremmin harjoitteiden käyttöä ja soveltamista; opiskelijat saavat myös tietoa, minkälaisia tunteita ne voivat asiakkaisissa herättää.

Toisena vaihtoehtona nähtiin itsenäinen opiskelu. Ammattikirjallisuuteen tutustuminen ja sen hakeminen nähtiin eräänä keinona etsiä tietoa menetelmistä. Myönteinen tunnekokemus tukee itsenäistä opiskelua ja oman teoriapohjan kartuttamista. Koulutuksen aikana saatu kokemuksen ollessa vielä muistissa ei koulutusta nähty vielä ajankohtaiseksi vaihtoehdoksi. Sen sijaan pyrittiin itsenäisesti hakemaan tietoa luovien menetelmien harjoitteista ja siten vahvistamaan omaa ammatillista osaamista.

No pitäis varmaan joku kirja lainata missä olisi luovien menetelmien.. En tiedä minkä verran kirjoja on olemassa, minkä verran harjoitteita löytyy, toivon mukaan löytyy. (Haastateltava 5.)

Eräs haastateltava kuvasi hyvin luovien menetelmien käyttöä ja niistä irti saatava hyötyä. Luovat menetelmät ja niiden aiheuttamat tunnekokemukset ovat hyvin yksilöllisiä. Samaa voidaan ajatella ohjaajien tunnekokemuksista menetelmää kohtaan. Se, mikä toisille on leikkimistä, on toisille vakava ja yksilön henkisiä perustuksia järjestyttävä kokemus. Myönteiset, järjestyttävät kokemukset vaikuttaa haluun käyttää menetelmää työssään.

Ne oli ne ainoot tunnint, ainoot harjoitteet missä ikinä suuria tunteita heräsi silloin opiskeluaikana. Joutu käsittelemään ommaa itteensä mutta veikkaan että se on hyvin persoona ja luonnekohtanen kysymys että miten sen, miten sille antautuu koska osa ihan varmasti otti sen silloin sellasena leikkimisenä ja minä onneton otin sen vakavasti. Mutta tuota sain kyllä paljon. (Haastateltava 6.)

6.3.2 Kielteisten tunnekokemusten vaikutus menetelmän käyttöön

Vahvat kielteiset tunnekokemukset ovat jääneet haastateltavien mieleen. Ne ovat olleet pienimässä mittakaavassa harmistumista opetusta kohtaan. Vuorostaan suuremmassa mittakaavassa ne ovat aiheuttaneet häpeäntunteita ja ahdistuneisuutta harjoitetta tai luovien menetelmien osa-alueita kohtaan.

Niin sellanen jokaisen piti vuorollaan mennä ringiin ja tehdä tanssiliikkeet. Ja mietin, että mikään ei ole ikinä ollut nöyryyttävämpää kuin tämä. (Haastateltava 4.)

Luovien menetelmistä nousseet kielteiset tunnekokemukset aiheuttivat torjumisreaktion harjoitetta kohtaan, mutta eivät koko menetelmää kohtaan. Menetelmä nähtiin kielteisestä kokemuksesta huolimatta hyvänä työvälineenä ja haastateltavat käyttivät sitä työvälineenä.

Mut tanssimmaan en suostu, en. Mie oon yhen kerran nimittäin ollut ja se riitti. (Haastateltava 3.)

Haastatteluista ilmeni, että kielteinen kokemus ei aina ollut huono asia vaan se voitiin nähdä kasvattavana kokemuksena, joka mahdollisti erilaisen katsantokannan muodostumisen. Kielteinen tunnekokemus opetti mitä asioita tulee ohjatessa ottaa huomioon. Esimerkiksi eräs haastateltava mainitsi, että luoviin menetelmien harjoitteisiin osallistumisen tulisi perustua haluun osallistua toimintaan vapaaehtoisesti eikä pakottamalla.

Ainut negatiivisen palautteen sai tuo.. tuo.. liikkeen osio meiltä. Pitäis saada ite vapaasti osallistua niihin harjotuksiin, tehdä omien rajoitteitensa mukkaan.. Siinä hommassa ei kyllä ollut mukava olla mukana. (Haastateltava 1.)

6.3.3 Motivoituminen luovien menetelmien käyttöön

Haastatteluista nousi esiin tavoitteellisuuden merkitys, kun on kyse luovien menetelmien käytöstä työelämässä. Kun sosionomi on valmistumisensa jälkeen siirtynyt työelämään, voi vastaan tulla tilanne että menetelmien käyttö unohtuu ja luovat menetelmät täytyy ikään kuin löytää uudelleen. Tietoa täytyy lähteä tällöin uudestaan etsimään ja itseään täytyy tällä tavoin kouluttaa uudelleen.

Haastateltavat kertoivat, että omaa aktiivisuuttaan ja tavoitteellisuutta täytyy pitää yllä. Oma työtapa tulee kehittää. Jos haastateltava koki luovien menetelmien taitonsa puutteelliseksi, oli hänellä halua lähteä etsimään tietoa uudestaan itse, opiskelemalla.

Se [oma työskentelytapa] perustuu nykyisin hyvin paljon seikkailu- ja elämyspedagogiikkaan johon mie oon itse taas tutustunut. (Haastateltava 3.)

Haastateltavat kokivat, että voidakseen käyttää luovia menetelmiä pitää itse olla valmis viemään eteenpäin menetelmää työssään. Se myös tiedostettiin, että on raskasta yksin ajaa asiaa, koska silloin menetelmien käyttö työssä vaatii rohkeutta ja määrätietoisuutta enemmän kuin tavallisesti.

Se vaati aika paljon semmosta tuota.. määrätietoisuutta ja motivaatiota jotta jaksaa ruveta. (Haastateltava 3.)

Eräs haastateltava piti luovia menetelmiä itsessään tavoiteltavana asiana, hän ei lähtenyt opiskelemaan sosionomiksi - vaan kuvataideterapeutiksi, jotta voisi tulevaisuudessa työskennellä menetelmän osaavana ammattilaisena. Sosionomin tutkintonimike tuli hänelle sivutuotteena. Myönteinen tunnekokemus luovia menetelmiä kohtaan tukee tavoitteellisuutta. Tavoitteellisella toiminnalla tarkoitetaan tässä tapauksessa haastateltavien halua jakaa myönteistä tunnekokemusta luovista menetelmistä asiakkailleen.

6.4 Kehittämisideoita opetuksen laadun parantamiseksi

Haastateltavilta kysyimme, kuinka he haluaisivat kehittää luovien menetelmien opetusta sosiaalialalla? Haastateltavilta nousi seuraavia asioita, joita he haluaisivat kehittää opetuksessa. Luovia menetelmiä toivottaisiin kokonaisuutena yhtenäisemmäksi. Haastateltava oli kokenut, että luovien menetelmien eri osiot olivat liian irrallaan toisistaan ja ne jättivät hyvin hajanaisen kuvan opiskelijalle opintojen alkuvaiheessa.

Kaksi haastateltavaa koki, että luovista voisi tehdä osittain valinnaisia. Perusopintojen jälkeen aineesta kiinnostuneet saisivat halutessaan suorittaa erilaisia kursseja esim. tanssin, musiikin tai kuvataideaineiden parista. Haastatteluissa nousi ilmi, että eniten kehitystä kaipaava luovien menetelmien osio on tanssin- ja liikkeen kurssi.

Silleen, että mie ajattelen, että kun siinä oli sellanen pakottava meininki. Et vaikka joku tanssi voi olla ihan hirmu vaikeeta, jos ei ikinä ole sitä harrastanu. On pakko mennä ja loikkia jotenkin siellä salissa vapautuneena. Se on niin kuin.. se voi tuntua hirveen pahalle. Mie sit mietin, että pitäiskö siinä olla enemmän semmosta vapautta tai jotakin semmosta mikä niin kuin sit itestä lähtis. (Haastateltava 4.)

Luovien menetelmien opetuksesta haluttaisiin saada enemmän yksilöstä ja opiskelijasta itsestään lähtöisin olevaa. Opiskelijalähtöisyyttä halutaan korostaa myös siinä määrin,

että luovia menetelmiä voisi opiskella enemmän mitä nykyisin. Opiskelijat toivoisivat, että menetelmiä suunnattaisiin erityisesti kohti työelämää. Ohjaamisen jaloa taitoa haluttaisiin opetella nykyistä enemmän

Vois jotenkin niinku valita. Sellasen pakollisen pätkän luovia joka nyt kuuluu tähän hommaan vai käykö sitten syventääkö sitä vielä enemmän. Koska, tota, osa varmaan halluu syventääkin suuntaa töihin, koska pelkästään sillä mitä silloin kolmen ja puolen vuoden aikana luovia opetettiin, niin ei siinä opi ohjaamaan. (Haastateltava 6.)

Eräs haastateltava näkisi kehityksen siten, että opiskelijoilta voitaisiin periä materiaalmaksuja. Summalla ostettaisiin opiskelijoille tarvikkeita, jotta he voisivat tehdä itse materiaalivihkoset, johon kerättäisiin tuntien aikana läpikäytyt harjoitteet.

No, tuota oisko koululla mahdollista, että jokainen opiskelija maksais ite, kustantais ne materiaalit. Ni, luovien menetelmien opettaja niin, ku velvottais oikeestaan opiskelijoitten niinku kopioimaan itelleen sellasia jonkunnäköisiä... sanotaan niinku harjoitevihkosia. (Haastateltava 5.)

Vaikka haastateltavilla oli kehitysideoita, totesivat he sen, että luovien menetelmien opetus on ollut laadukasta ja tasokasta. Heidän oli haasteellista löytää suurempia kehittämisen kohteita.

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset

Tutkimusaineistosta oli nostettavissa kolme pääluokkaa, joilla on merkitystä luovien menetelmien käytölle työelämässä. Nämä kolme vaikuttavuustekijää ovat opiskeluaikana syntynyt kokemus käytettävyydestä, työelämän vaikutus menetelmien käyttöön sekä oma henkilökohtainen kiinnostus menetelmiä kohtaan. Nämä kolme pääluokkaa ovat kuitenkin vaikutuksessa toisiinsa siten, että välttämättä pelkkä henkilökohtainen kiinnostus ei takaa, että menetelmiä käyttäisi työelämässä.

Opiskeluaikana syntyneeseen kokemukseen luovien menetelmien käytettävyydestä työelämässä merkityksellisimpiä asioita olivat tunnekokemus, kokemus menetelmien nivoutumisesta työelämään, omien kokemusten läpikäynti opiskeluaikana sekä luovien menetelmien näkeminen erilaisena työtapana. Koulutusaikana saatu kokemus, tuki ja

kannustus menetelmän käyttöön, sekä menetelmän opetuksen nivominen yhteen esimerkiksi harjoitteluiden kanssa alentavat kynnystä käyttää menetelmää työelämässä. Menetelmän käyttöä harjoitellaan niin koulussa kuin työkentillä, siten menetelmästä tulee luonnollinen osa omaa ammatti-identiteettiä.

Reflektiivisyys on asiantuntijan työssä tärkeässä osassa. Reflektiivisyys tähtää työntekijän oman ammatillisen toiminnan tietoiseen tutkimiseen ja kehittämiseen. Vuorovaikutukseen liittyvänä taitona reflektio tarkoittaa omien tunteiden ja sisäisten tilojen havainnointia, tunnistamista, ilmaisua sekä tietoista suhtautumista niihin. Jotta omaa persoonaa voisi käyttää asiantuntijuuden osana, edellytetään työntekijältä oman toiminnan tutkimista sekä itsetuntemuksen laajentamista. (Isoherra, Nurminen, Rekola 2008, 80 mukaan.)

Kun ihminen tarkastelee omaa toimintaansa vuorovaikutuksessa, kyseessä on itsereflektio. Itsereflektio tarkoittaa siis vuorovaikutuksessa aktivoituneiden omien tunteiden, mielikuvien ja erilaisten sisäisten prosessien tarkastelua. Oman tunteen tunnistaminen on tunnetaitoa, joka auttaa vuorovaikutustilanteessa hallitsemaan haitallista tunnetta tai ainakin kehittämään sen ilmaisemista yhteistyötä rakentavampaan suuntaan. (Toskala 1989, Goleman 1999, Tiuraniemi 2002 Isoherra, Nurminen, Rekola 2008, 80.)

Opiskelijan omakohtainen kokemus koulutusaikana on keskeisessä osassa sen suhteen, kuinka motivoitunut hän on menetelmän käyttöä kohtaan myöhemmin. Kokemukset luovien menetelmien käytettävyydestä ovat osatekijöinä kuinka menetelmiä käytetään - se voidaan nähdä kasvuprosessina. Ymmärrys miten ja missä luovia menetelmiä voidaan käyttää, kasvaa koulutuksen aikana opetuksen edetessä. Prosessi päättyy viimeisenä vuotena syventäviin opintoihin, jotka pyrkivät syventämään opiskelijan ja luovien menetelmien välistä suhdetta. Käytettävyyden lisäksi voidaan nähdä tunnekokemus, joka on koettu koulutusaikana. Myönteinen tunnekokemus lisää ja ylläpitää opiskelijan halua käyttää menetelmää. Kielteinen tunnekokemus ei aiheuta kielteisyyttä koko luovia menetelmiä kohtaan, vaan joko tiettyä osa-aluetta tai harjoitetta kohtaan. Kielteinen tunnekokemus on osattu nähdä rakentavasti, opiskelijat viisastuvat virheistä ja pyrkivät itse välttämään niitä ollessaan itse ohjaajan roolissa työkentillä.

Opiskelija, joka on saanut kokemustietoa luovista menetelmistä, pystyy huomaamaan kuinka toiminnalliset työtavat mahdollistavat monipuolisen tavan kohdata asiakkaita. Luovat menetelmät nähdään erilaisena välineenä asiakkaan kuulemiseksi ja kuulluksi tulemiseksi. Haastateltavat kuvasivat työskentelytapansa mielikuvitukseksikaammaksi ja vähemmän viralliseksi luovien menetelmien opetuksen ansiosta. Ilman luovien menetelmien opetusta haastateltavat ajattelivat, että heidän työskentelytapansa olisi muun muassa kapeakatseisempi ja jäykempi. Menetelmä lisää inhimillisyyttä asiakkaan ja työntekijän välillä. Se syventää dialogista vuorovaikutusta, auttaa asiakasta puhumaan työntekijälle ja rankentaa luottamussuhdetta.

Taidetoiminnassa tekeminen poikkeaa usein arkisista ja totutuista toimintamalleista. Toimintaan osallistuva henkilö joutuu tilanteisiin, joissa hänen tulee ylittää omia rajojiaan, kohdata tunteita, jotka ovat näiden kokemusten synnyttämiä. Taiteen tekemiseen liittyy sekä myönteisiä onnistumisen kokemuksia että negatiivisia tunteita. Siten syntyy uutta, joka aiheuttaa muutosta, ja henkilöllä on mahdollisuus lisätä omaan käyttäytymiskulttuuriinsa löytämiään uusia toimintatapoja, joita hänellä on mahdollisuus soveltaa myös muilla elämänalueilla. Asiakastyössä luovien menetelmien käyttö on motivoivaa ja mukavaa toimintaa. (Vahala 2003, 69–71.) Luovuuden merkitys sosionomin työssä onkin suuri. Se vahvistaa työntekijän uskallusta etsiä ja käyttää erilaisia työmenetelmiä. Nämä menetelmät puolestaan ovat omiaan lisäämään asiakkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. (Nietosvuori 2008 Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarnio 2009, 157–160.)

Työelämässä luovien menetelmien käyttö ja sen konkretisoituminen riippuu hyvin pitkälti työnkuvasta, työyhteisöstä ja omasta henkilökohtaisesta kiinnostuksesta. Työnkuva määrittää pitkälti millä tavalla asiakkaiden kanssa työskennellään. Toimistotyypisessä työskentelyssä toimitaan ratkaisukeskeisesti, joten luovien menetelmien käyttöä ei koeta sopivaksi; samoin, kuten työskentely yksilöiden kanssa koettiin vähemmän luonnolliseksi tavaksi käyttää luovia menetelmiä. Parhaiten ne soveltuvat haastateltavien mukaan työskentelytavaksi ryhmille. Syynä tähän voidaan nähdä opiskeluiden aikana saatu valmius työskennellä ryhmien kanssa. Opetuksessa painottuvat ryhmät ja yhteisöt, joiden pariin tehdään harjoitteluita ja erilaisia projekteja. Sosiaalipedagogiikka on lähtöisin yhteisöjen parissa tehdystä työstä. Pitkän historian ollessa taustalla voidaan hyvin nähdä syy miksi sosionomit käyttävät menetelmiä enemmän ryhmien kuin yksilöiden kanssa.

Työyhteisö voi joko kannustaa tai lamauttaa menetelmien käytön. Kannustavat esimiehet eivät yksin riitä, että työympäristö olisi suosiollinen luoville menetelmille ja niiden käytölle asiakkaiden kanssa. Kollegoiden tuki, innostus ja kannustus ovat tekijöitä jotka vaikuttavat menetelmien käyttöön. Jos ei ole työkavereiden tukea tai he eivät ole innostuneet menetelmän käytöstä, yksilö kokee liian raskaaksi viedä ideaa yksin eteenpäin. Helpommaksi tavaksi voidaan nähdä menetelmästä luopuminen. Työkavereiden kannustus ja menetelmälle myönteinen työyhteisö yhdessä tietyn tyyppisen työkuvan kanssa ovat avaintekijöitä, jotka pohjustavat sosionomeille mahdollisuutta käyttää menetelmää.

Motivaatio menetelmää kohtaa muodostuu tunnekokemuksesta sekä tavoitteesta. Menetelmän käytön ollessa tavoitteellista eli sitä halutaan käyttää yhtenä työskentelytapana, on mahdollista, että se jopa ohittaa työyhteisön merkityksen. Motivoitunut työntekijä halutessaan pystyy ”raivaamaan” tietä menetelmälle työyhteisössään, mutta kuten haastatteluissa nousi esille, se on rankkaa ja vaatii paljon yksittäiseltä työntekijältä.

Motiivi on toiminnan psyykkinen syy, joka on toimintaa ohjaava voima. Se saa ihmisen suuntaamaan voimavaransa kohti haluttua päämäärää. Motiivi voi suunnata toimintaa kauan – halutun päämäärän eteen saatetaan ponnistella useita vuosia. Motivaatio on sisäinen kokonaistila, siihen saattaa sisältyä useita motiiveja. Motivoituneisuus voidaan myös nähdä yhtenä persoonallisuuden ulottuvuutena. Ihmisen toiminta on aina jollain tavalla motivoitua, ja se suuntautuu aina kohti päämäärää.

Tunnekokemuksiin kuuluivat myönteiset sekä kielteiset tunteet, sekä niiden eri sävyt. Motiivit, jotka ohjaavat ja ovat osa motivaatiota, kytkeytyvät tunteisiin. Toimintaan voi liittyä iloa, vihaa, surua tai pelkoa. Joillain ihmisillä tunne itsessään saattaa olla toimintaa motivoiva tekijä. Hyvänä esimerkkinä voidaan nähdä myönteinen tunnekokemus luovien menetelmistä. Koettua myönteistä tunnetta halutaan jakaa menetelmän avulla muiden kanssa. Tunteet ovat subjektiivinen kokemus, yksilö pyrkii kohti myönteisiä tunteita ja pyrkii mahdollisuuksien mukaan välttelemään kielteisiä tunnekokemuksia - kuten haastatteluissa esille noussut tanssi, jota haluttiin välttää, koska se oli aiheuttanut negatiivisia tunteita. Vaikka vastakkain ovat myönteiset ja kielteiset tunteet, voidaan nähdä kielteisissäkin tunteissa myönteisiä asioita: negatiiviset tunteet pakottavat ihmisen erittelemään ja arvioimaan tilannetta. Hän joutuu tilanteeseen, jossa joutuu tekemään enemmän työtä kokemuksen jäsentämiseksi. (Vilkkö-Riihelä 1999, 447.)

Se, käytetäänkö luovia menetelmiä työelämässä, on osiensa summa. Kuitenkin Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta saatu valmius konkretisoituu työelämässä niin, että työntekijät ovat saaneet menetelmien ohjaamisesta sekä niiden käytöstä teoreettista sekä kokemuksellista tietoa. Luovien menetelmien opetuksen ansiosta he ovat pystyneet kasvamaan ammattilaisiksi itsereflektion avulla. He ovat myös motivoituneita käyttämään luovia menetelmiä työssään. Vaikka työntekijä ei saisi tämän hetkessä työssään mahdollisuutta käyttää menetelmiä tai niiden käyttö olisi päässyt unohtumaan, on hän motivoitunut viemään eteenpäin luovia menetelmiä työssään. Hänellä on valmiuksia opiskella menetelmästä enemmän tai hän voi itsenäisesti lähteä viemään menetelmää eteenpäin työyhteisössä.

7.2 Menetelmän arviointi

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja ottamaan yhtä aikaa kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen. Laadullisessa analyysissä tutkijan apuna eivät ole kuin omat tai tutkijakollegan ennako-oletukset ja enemmän tai vähemmän vahva teoreettinen oppineisuus. Meidän opinnäytetyömme prosessi käynnistyi jo tutkimusmenetelmien tunneilla. Sieltä saatujen oppien avulla lähdimme tekemään opinnäytetyötämme. Syy, miksi valitsimme juuri laadullisen tutkimuksen, oli, että olimme molemmat opintojen aikana tehneet laadullisia tutkimuksia sekä haastatteluita. Laadullinen tutkimus tuntui paljon luontevammalta kuin määrällinen tutkimus. Lisäksi aiheestamme ei ole tehty Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa opinnäytetyötä, joten laadullinen tutkimus soveltuu paremmin tienraivauksiksi muille aiheesta opinnäytetyötään tekeville. (Eskola & Suoranta 2008, 208.)

Laadullisessa tutkimuksessa haastattelukysymykset ja niiden testaaminen oli tärkeää, koska tutkimuksemme perustuu siihen, mitä kysymme ja miten kysymme. Testasimme kysymykset kahdella ihmisellä, samalla testasimme haastatteluvälineistömme. Haastatteluiden jälkeen ryhdyimme suoraan litteroimaan haastatteluita. Meillä oli kuusi haastateltavaa, joten jaoinme haastateltavat puoliksi. Tarkistimme toistemme litteroinnit.

Tutkimusta tehdessämme huomasimme, että tapamme tehdä ja nähdä asioita poikkesivat välillä toisistaan. Tämä oli hyvä, sillä se nostatti tutkimuksen aikana useasti keskustelui-

ta, joiden aikana meidän piti perustella näkemyksemme ja kantamme miksi jokin teema piti yhdistää jonkun toisen teeman kanssa tai minkä alle mikäkin lause kuuluu. Välillä huomasimme, että olimme liian lähellä aineistoa ja tutkittavaa aihetta sekä olleet sen kanssa liian pitkään tekemisissä. Pidimme päivän pari taukoa ja sen jälkeen palasimme jälleen työstämään aineistoa uudestaan. Pyrimme aina vastaamaan tutkimuskysymykseemme ja nostamaan vastauksia aineistosta mahdollisimman laajasti.

Koko tutkimuksen ajan tiedostimme, että olemme olleet kokemassa luovien menetelmien opetusta, ja oppimisprosessimme ei ole vielä aiheen suhteen päätöksessään. Kokemuksemme ja tunteemme eivät saisi vaikuttaa tutkimustuloksiin. Pyrimme, että olemme aineiston suhteen mahdollisimman avoimia ja että me olemme tavallaan suodatin tutkitavan aineiston ja tutkimustulosten välillä. Meidän piti siis hahmottaa aluksi omat ennakko-oletuksemme ja pyrkiä sulkemaan ne tutkimusprosessin ulkopuolelle. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden kriteeri on tutkija itse. Arviointi koskee koko prosessia sen alusta raportin viimeistelyyn saakka. (Eskola & Suoranta 2008, 210.)

Olemme pyrkineet olemaan vuoropuhelussa teorian kanssa ja yrittäneet välttää sellaiset sudenkuopat, että aineistosta nostamamme asiat olisivat irrallisia teoriasta. Analysoidessamme tuloksia pidimme tutkimuskysymyksen aina esillä, jotta hakisimme vastauksia esitettyyn kysymykseen. Sen lisäksi olemme avanneet tutkimusta, jotta se olisi lukijoille helpommin seurattavissa, ja siten myös tuloksemme olisivat yhteydessä alkuperäiseen aineistoon. (Eskola & Suoranta 2008, 214- 216.)

7.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tekemän määritelmän mukaan on hyvän tieteellisen käytännön mukaista, että tutkijat työskentelevät sellaisten toimintatapojen mukaisesti, jotka ovat tiedeyhteisön tunnustamia ja hyväksymiä. Nämä hyväksytyt toimintatavat ovat rehellisyys, tarkkuus, ja huolellisuus. Tutkijoina meidän tulee käyttää tieteellisen tutkimuksen vaatimusten mukaisia sekä eettisiä menetelmiä niin tiedonhankinnassa kuin arvioinnissakin. Meidän on tutkimusta tehdessämme tullut myös huomioida asianmukaisesti toisten tutkijoiden tekemä työ. Kun tutkimus on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti, ja mahdollisista sidonnaisuuksista on ilmoitettu tutkittaville ja sidonnaisuudet on kirjattu tutkimusraporttiin, noudatetaan tällöin hyvää tieteellistä käy-

täntöä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 3-5.) Hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset on Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeissa jaoteltu kahteen luokkaan. Nämä luokat ovat piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä sekä vilppi tieteellisessä toiminnassa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 4.) Tutkimuseettiset ongelmat voidaan jakaa myös Mengele- ja Manhattan-tapauksiin. Mengele-tapaukset tarkoittavat tutkimuksen tiedonhankintaan ja tutkittavien suojaan liittyviä kysymyksiä. Manhattan-tapauksiin kuuluu vastuu tiedon käytöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 127–128.)

Toimeksiantajanamme toimii Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Kävimme keskustelemassa keskuksen johtajan kanssa näkemyksistämme ja tutkimuksemme tarkoituksesta. Kun opinnäytetyöllä on toimeksiantaja, tulee tutkimusta tehdessä olla näkemys, että tutkimusta ei tee vain itselleen, vaan tutkimus on toimeksiantajan tilaama.

Meidän tuli noudattaa rehellisyyden, tarkkuuden ja huolellisuuden periaatteita aivan alusta asti. Meidän tuli anoa tutkimuslupaa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululta, jotta saisimme tietoomme oppilaitoksesta jo valmistuneiden sosionomien yhteystietoja. Tarvitsimme yhteystietoja, koska meidän tuli jättää heille yhteydenottopyyntöjä. Valmistuneiden opiskelijoiden yhteystietoja meidän tuli käyttää tarkoituksenmukaisesti ja tuhosimme kaikki tiedostot, kun tarve tiedoille loppui.

Valmistuneille opiskelijoille eli haastateltaville lähetimme sähköisesti saatekirjeen, jossa kerroimme mitä tutkimme, miksi, ja miten käsittelemme haastateltavilta saamaamme aineistoa. Näin teimme selväksi, minkälaisesta haastattelusta on kysymys, mihin tietoja käytetään ja miksi.

Meillä kuitenkin ilmeni ongelmia tutkimuksen kannalta riittävän otoksen saamisessa, joten meille annettiin lupa etsiä haastateltavat omien kontaktiemme kautta. Tällöin meidän täytyi pitää mielessä yhtäläillä tarkkuus anonymiteetin sekä tutkimuksen luotettavuuden suhteen. Lähestyimme työpaikkoja tai työntekijää sähköpostitse ja pyysimme henkilökohtaista yhteydenottoa. Tämän jälkeen sovimme haastateltavan kanssa haastattelujankohdan ja paikan. Paikan ja ajan valitsemisessa pyrimme kunnioittamaan haastateltavan toivetta. Pyrimme suorittamaan tutkimushaastattelut siten, ettei niistä aiheu-

tunut stressiä haastateltaville. Tähän auttoi haastateltavalle tuttu, rauhallinen paikka sekä rento jutustelu ennen ja jälkeen haastattelun.

Haastateltaville kerrottiin vielä ennen haastattelua, mistä haastattelussa on kyse, ja mihin tietoja käytetään. Tämän lisäksi jokainen haastateltava allekirjoitti kirjallisen luvan, jolla hän antoi meille luvan haastattelunsa käytön tutkimustyöhön. Samalla lupasimme säilyttää haastateltavan anonymiteetin ja olla saattamatta luottamuksellisia tietoja kolmansille osapuolille.

Olemme tutkimuksessamme tuoneet esiin tutkimusprosessin eri vaiheet ja kuinka tutkimustulokset ovat jäsentyneet. Aineiston käsittely on loppujen lopuksi varsin tulkinnanvaraista, mutta tulkintojemme tueksi meillä on esittää suoria lainauksia tutkimusaineistosta. Olemme tuoneet esiin tutkimustyön aikana ilmenneet haasteet. Aineiston analyysistä meillä on myös esittää esimerkkejä, joilla takaamme että olemme suorittaneet analyysin asianmukaisesti.

Tutkimuksen luotettavuus

”Tutkimuksen luotettavuudessa on kyse tiedeyleisön vakuuttamisesta erilaisin tutkimustestissä näkyvin merkein ja kielellisin toimenpitein.” (Eskola & Suoranta 2008, 209). Kun kyseessä on laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi, tulee huomio kiinnittää tutkimusprosessin luotettavuuteen. (Eskola & Suoranta 2008, 210.) Arviota tehdessä on syytä ottaa esille objektiivisuuden ongelma. Tällöin on syytä erottaa toisistaan havaintojen puolueettomuus ja niiden luotettavuus totuuskysymysten lisäksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Tutkija joutuu pohtimaan jatkuvasti tekemiään ratkaisuja ottamalla kantaa analyysin kattavuuteen kuin myös tekemänsä työn luotettavuuteen. (Eskola & Suoranta 2008, 208.)

Arvioinnin perustana ovat luotettavuuden määritelmän mukaisesti tutkimusraporttimme tekstinä. Viime kädessä kirjoitettu teksti on osoitus tutkimuksen luotettavuudesta. Se on monien aineksien, kuten luetun, koetun, pohditun, havaitun, luullun, kuvitellun, muistettun sekä haaveillun kudoksenomainen yhteenliittymä. (Eskola & Suoranta 2008, 219). Tutkimusta arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena, jolloin merkitykselliseksi asiaksi nousee tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus: vaikka arvioinnin kohteena olevat kohdat

erillisinä täyttäisivätkin niille asetetut kriteerit, tulee niiden olla valideja myös suhteessa toisiinsa. Tuomi & Sarajärvi 2002, 135.) Olemme avoimesti ja rehellisesti kertoneet tutkimuksemme etenemisestä. Olemme kunnioittaneet eettisyyttä liittyen haastatteluihin ja säilyttäneet niin haastateltavien anonymiteetin kuin myös materiaalit kolmansien osapuolien saavuttamattomissa.

Aineiston käsittelyssä ja analysoinnissa olemme käyttäneet ”kriittistä silmää” ja tarkkaa harkintaa. Olemme jatkuvasti kyseenalaistaneet tulkintoja ja pyrkinneet ulkoistamaan itsemme opiskelijan roolista tutkijaksi. Tutkimustuloksia on käsitelty laajasti ja ne on jaoteltu useisiin pää- ja alaotsikoihin. Harkitsimme tulosten yhdistämistä, mutta tulimme lopputulokseen, että tällöin tutkimustulos voi vääristyä, kun yksittäinen lause tai kappale irrotetaan omasta kontekstistaan ja siirretään toisaalle.

Tutkijan avoin subjektiviteetti, sekä sen tosiasian myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline, toimii laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija itse on pääasiallisin luotettavuuden kriteeri, ja näin ollen arviointi luotettavuudesta kohdistuu koko tutkimusprosessiin. Validiteetti eli tutkimuksessa on tutkittu mitä on luvattu, sekä reliabiliteetti eli tutkimustulosten toistettavuus eivät sovellu laadullisen tutkimuksen luotettavuuden perusteiksi sellaisenaan. (Eskola & Suoranta 2008, 210–211.)

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda esille, kuinka luovien menetelmien opetus konkretisoituu työelämässä. Halusimme tutkia tätä aihetta, koska menetelmät kiinnostavat meitä henkilökohtaisesti ja halusimme samalla tehdä tutkimusta niin itsellemme kuin myös toimeksiantajana toimivalle Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululle. Tutkimus toi näkyväksi asioita, jotka vaikuttavat luovien menetelmien käyttöön työelämässä. Tämä on tärkeää tietoa meille valmistuville opiskelijoille kuin myös koulutusohjelmalle. Tutkimuksen kautta työelämään siirtyneen sosionomin oma ääni tuli kuuluville. Tutkimustulokset ovat rehellisiä ja niitä voi käyttää opetustyön kehittämiseen. Olemme siis tutkijoina myös samanaikaisesti itse luovien menetelmien opiskelijoita. Tämä tuo meidät hyvin lähelle aihetta, mutta emme tehneet omia päätelmiä tuloksista ennen tutkimuksen alkua

Emme halunneet ohjata tulkintojamme vaan halusimme edetä ”puhtaalta pöydältä” ja antaa aineiston kertoa meille todelliset vastaukset. Laadullisessa tutkimuksessa tosin on haaste, että aineiston analyysi on hyvin pitkälti tulkinnanvaraista. Tässä kohtaa pyrimme välttämään omien ylitulkintojen tekemistä pyytämällä toisiamme varmistamaan ja löytämään tekemämme havainnot niistä tietenkään ensin kertomatta. Jos toinen meistä ei nähnyt tulkinnassa mielekkyyttä, tuli sitä arvioida kriittisesti. Haasteen tutkimustulosten tulkinnalle asetti myös haastateltavien opintosisältöjen erilaisuus. Aikaisemmin valmistuneet eivät ole käyneet samanlaista luovien menetelmien prosessia kuin myöhemmin valmistuneet, ja opetuksen sisältö on muuttunut ja kehittynyt vuosien saatossa.

Käytettävissä olevat tutkimusresurssit määräävät tiedonantajien määrän. On suuri ero analyysin kannalta haastatella muutamaa ihmistä ja tehdä muistiinpanot kuin haastatella kymmeniä ihmistä ja äänittää kaikki haastattelut. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87.) Tuomi ja Sarajärvi teoksessaan arvioivat, että väitöskirjaa alemmista opinnäytteistä ihmistieteiden puolella tieteellisesti merkittäviä on vähemmän kuin yksi sadasta. Opinnäytetyö taas on tekijänsä harjoitustyö, jolla työntekijä osoittaa oppineisuutta omalla alalla. Tuomen ja Sarajärven mukaan tällöin voidaan asettaa omaan arvoonsa opinnäytteiden aineistojen koot. Aineiston koosta voidaan silti keskustella, mutta sitä ei tulisi siis pitää opinnäytteen merkittävimpänä kriteerinä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87.) Tällöin kokoa merkittävämmäksi tekijäksi muodostuu tutkijoiden tekemien tulkintojen kestävyys ja syvyys. (Eskola & Suoranta 1996, 39).

7.4 Jatkotutkimusideat

Tehdessämme opinnäytetyötämme ja tutkimusta luovista menetelmistä pystyimme havainnoimaan asioita, joita voitaisiin jatkossa tutkia lisää. Luovat menetelmät, ovat tutkimuskohteena vielä tavallaan tuntematonta aluetta, koska ne ovat vankemmin vakiintuneet koulumme opetussuunnitelmaan vasta vuonna 2006. Aiheesta olisi tarpeellista tehdä lisää laadullisia tutkimuksia, mutta lisäksi määrällinen tutkimus luovien menetelmien käytöstä. Olisi mielenkiintoista saada selville, kuinka moni Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta valmistuneista sosionomeista käyttää luovia menetelmiä ja minkälaisissa työtehtävissä. Tarpeellista olisi myös saada selville laajemmin, kuinka menetelmän opetusta voitaisiin kehittää.

Olisi myös syytä saada tietoa kuinka luovat menetelmät ovat kehittyneet vuosien varrella. Menetelmien opetuksen “historia” voisi tuoda uudenlaista syvyyttä. Se olisi hyödyllisenä pohjana monille tuleville opinnäytetöille, jotka käsittelevät kyseistä aihepiiriä. Laadullista tutkimusta voitaisiin tehdä opiskelevien parissa: kuinka he hahmottavat menetelmien opiskelemisen, sen nivoutumisen muuhun opetukseen ja kuinka opetusta voitaisiin kehittää lisää opiskelijoiden näkökulmasta?

LÄHTEET

- A 352/2003 Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352> 28.5.2011
- Ammattikorkeakoulu. 2008. Sosionomi-tutkinto.
<http://www.ammattikorkeakoulu.fi/sosionomi/> 28.5.2011
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino Gummerus Kirjapaino Oy.
- Isoherra, K., Nurminen, R., Rekola, L. 2008. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.
- Kurki, L. 2002. Persoona ja yhteisö, personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos.
- Mäkinen, P., Raatikainen E., Rahikka, A., Saarnio T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro OY.
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. 2003. Luovien menetelmien prosessin kuvaus Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa.. Kirjallinen tiedonanto.
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. 2010. Opetussuunnitelma.
<http://soleops.pkamk.fi/opsliitteet/SOTE/SosiaalialanOPS2010.htm>
 21.3.2011.
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 2011a. Keskukset.
http://www.ncp.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=75&Itemid=99 28.5.2011.
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. 2011b. Koulutus.
http://www.pkamk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=92 13.5.2011.
- Ranne K., Sankari A., Rouhianen-Valo, T., Ruusunen, T. 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus: Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu.
- Saaranen-Kauppinen A., & Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. 29.9.2011.
- Suomen Psykodraamayhdistys. 2011. Psykodraaman kuvaus.
<http://www.suomenpsykodraamayhdistys.fi/psykodraaman-kuvausta/>
 15.10.2011.
- Sosiaaliportti. 2010. Sosionomi (AMK) -tutkinto. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/ 28.5.2010.

- Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vahala, H-M. 2003. Elämän kevät – luovuuden kautta kasvuun. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vilkko-Riihelä, A. 1999. Psyhyke – psykologian käsikirja. Porvoo. WSOY
- Virhiä, A. 2010. Toiminnalliset työtavat sosionomin (AMK) ammatillisina välineinä. PIRAMK
- Virtuaali AMK. 2011. Sosiodraama.
<http://www.amk.fi/opintojaksot/0409010/1079535826404/1080910276052/1082044237556/1082099437805.html>

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTO

SOPIJAOSAPUOLET:

TOIMEKSIANTAJA Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

Yhteystiedot: Tikkariinne 9, 80200 Joensuu

Sähköpostiosoite: _____

OPISKELIJA Mari Kekkonen 0801272, Sirpa Leppiniemi 0801300

Yhteystiedot: _____

TOIMEKSIANTOSOPIMUS:

OPINNÄYTETYÖN TARKOITUKSENA ON SELVITÄÄ MITEN
PKAMK:N SOSIAALIALAN KOSSA OPISKELUAIKANA
SAATU VALMIUS KÄYTTÄÄ LUOVIA MENETELMIÄ KONKREETISSOITUU
TYÖELÄMÄSSÄ. TUTKIMUKSEN LÄHESTYMISTAPA ON LAADULLINEN
OPINNÄYTETYÖ TOTEUTETAAN VUODEN 2011 AIKANA.

Osapuolet ovat tänään sopineet toimeksiannosta seuraavaa: (esim. rahoitus, aikarajat, tekijänoikeudet)

Toimeksiantaja
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, SOTE-keskus

Opiskelijat(t)
Mari Kekkonen 0801272
Sirpa Leppiniemi 0801300

Opinnäytetyön ohjaajana PKAMK:ssa toimii Terttu Moilanen, Tuomas Lappalainen

Päiväys ja allekirjoitukset

JOENSUUSSA 10.6.2011

Toimeksiantajan edustaja

Tuomas Lappalainen
Koulutus- ja
kehittämisspäälikkö

Mari Kekkonen

Opiskelija

Teemahaastattelurunko

Orientoivat kysymykset

Sukupuoli

Ikä

Valmistumisvuosi

Miksi valitsit PKAMK:n?

Kiinnititkö huomiota luovien menetelmien opetukseen sosionomiksi hakiessa?

Millaisissa sosiaalialan töissä olet ollut valmistumisen jälkeen, aina tähän päivään saakka?

1 Luovat menetelmät opiskeluaikana

Millä tavoin luovien menetelmien käyttöön kannustettiin kouluajana?

Kerro mieleenpainunein kokemus tai muisto luovista menetelmistä?

Millaisena koit luovien menetelmien opetuksen? Miten se näyttäytyi osana opetuskokonaisuuksia?

2 Luovat menetelmät työelämässä

Miten kuvailisit tämänhetkistä työskentelytapasi?

Kuinka käytät luovia menetelmiä työssäsi?

Miten haluaisit käyttää luovia menetelmiä työssäsi?

Miten olisit valmis edistämään luovien menetelmien käyttöä työpaikallasi?

3 Luovat menetelmät suhteessa ammatilliseen kasvuun

Voisitko kuvitella millainen työskentelytapasi olisi tänä päivänä ilman luovien menetelmien opetusta?

Kuinka luovien menetelmien opetus tukee sinun ammatillista kasvuasi?

Kuinka kehittäisit luovien menetelmien opetusta?

Hei!

20.9.2011

Olemme Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä sosionomien luovien menetelmien käytöstä.

Tarkoituksenamme on kerätä tietoa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sosionomien kokemuksista luovien menetelmien opetuksesta. Tutkimuksella selvitetään, miten opiskeluaikana saatu valmius käyttää luovia menetelmiä konkretisoituu työelämässä. Tarkoituksenamme on saada haastateltavia erilaisilta sosiaalialan työn alueilta.

Tarvitsemme aineistonkeruuta varten 6-8 vapaaehtoista haastateltavaa, jotka ovat valmistuneet Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun nuorten koulutuksesta. Haastatteluun kulunee aikaa korkeintaan tunti. Anonymiteetti turvataan opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa siten, että haastateltavia ei pystytä tunnistamaan. Aineisto säilytetään opinnäytetyön valmistumiseen asti sivullisten saavuttamattomissa, minkä jälkeen se tuhotaan.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmassa luovilla menetelmillä on keskeinen asema. Opinnäytetyössä tuotettua tietoa luovien menetelmien opetuksesta ja hyödynnettävyydestä käytetään sosiaalialan koulutuksen kehittämiseen

Ilmoittautumiset viimeistään 22.9.2011 mennessä.

Toivoisimme, että haastattelut voitaisiin suorittaa vko:lla 39.

Puhelinhaastattelu on myös mahdollinen.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

Mari Kekkonen & Sirpa Leppiniemi, PKAMK, Sote-keskus

Sähköpostit: Mari.Kekkonen@edu.pkamk.fi, Sirpa.Leppiniemi@edu.pkamk.fi

Lupa

Tarkoituksenamme on kerätä tietoa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sosionomien kokemuksista luovien menetelmien opetuksesta. Tutkimuksella selvitetään, miten opiskeluaikana saatu valmius käyttää luovia menetelmiä konkretisoi-
tuu työelämässä.

Anonymiteetti turvataan opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa siten, että haastateltavia ei pystytä tunnistamaan. Aineisto säilytetään opinnäytetyön valmistumiseen asti sivullisten saavuttamattomissa, minkä jälkeen se tuhotaan.

Allekirjoituksellasi annat meille luvan käyttää äänitettyä haastatteluaasi ja siitä saatavaa materiaalia aineistona opinnäytetyömme tutkimuksen tekemiseen.

Paikka ja aika _____

Allekirjoitus ja _____
nimen selvennys